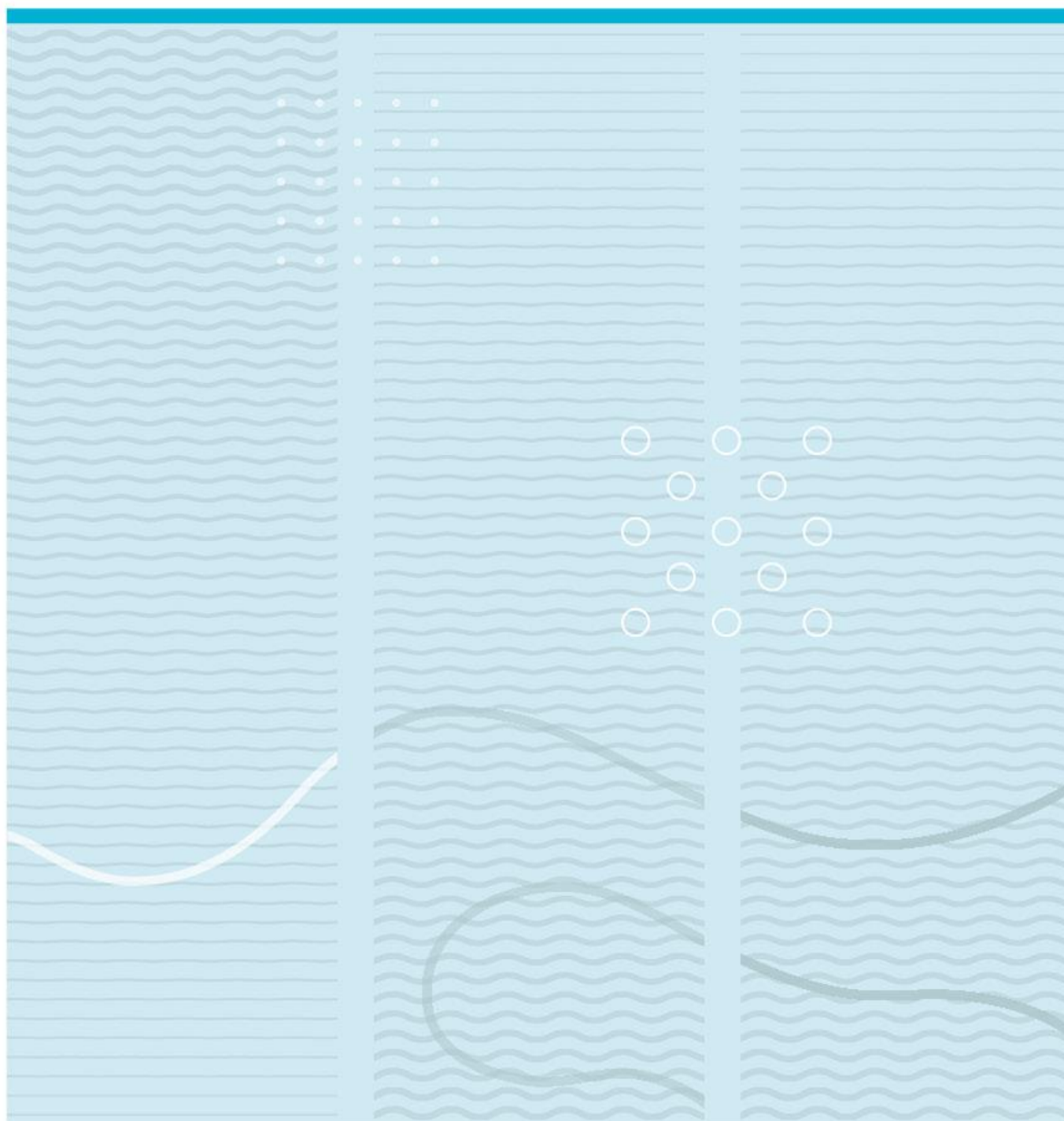

Magnus Torve Sundland

Idrett for alle - er det mulig?

Status for universell utforming av idrettsanlegg i norske kommuner

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet for Humaniora, idretts- og friluftslivsfag
Institutt for friluftsliv, idrett og kroppsøving
Postboks 235
3603 Kongsberg

<http://www.usn.no>

© 2023 Magnus Torve Sundland

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Sammendrag

Formålet med denne oppgaven er å kartlegge status på den universelle utformingen av idrettsanlegg i norske kommuner. Bakgrunnen for prosjektet ble lagt etter funnene fra min bacheloroppgave hvor det ble dokumentert store kommunale forskjeller i universell utforming av idrettsanlegg. Derfor var det viktig for meg å se på mulige årsaker til dette. Samtidig som jeg ville prøve å få et mer omfattende bilde av dagens situasjon rundt tematikken. Viktigheten av dette forsterkes av at visjonen til NIF er «idrett for alle»

For å gå nærmere inn på problemstillingen i denne masteroppgaven så dreier den seg om kjennskap til og realisering av universell utforming på idrettsanlegg i kommunene. Med utgangspunkt i hovedproblemstillingen har jeg formulert 8 underproblemstillinger. Hovedmålet med undersøkelsen er, med utgangspunkt i hoved- og underproblemstillingene å få frem erfaringer fra de kommunalt ansatte som jobber med tematikken til daglig. Samtidig som dette også vil gi en pekepinn på om NIF sine visjoner er oppnåelige. Metoden som ble brukt var et kvantitativt spørreskjema. Grunnen til at jeg valgte dette var det at jeg ville nå ut bredt og få synspunkter og vurderinger fra respondenter over hele landet. Til sammen ble spørreundersøkelsen sendt ut til 100 respondenter. Av disse fylte 34 personer ut skjemaet. Respondentene kommer fra tre fylker Vestfold og Telemark Agder og Troms og Finnmark. Utvalget ble bestemt av hva jeg fikk tilgang til i form av epostlister. Tross denne pragmatiske utvelgingen, mener jeg likevel at utvalget er tilstrekkelig representativt. Undersøkelsen ble besvart og lagret elektronisk ved bruk av UiOs Nettskjema. Invitasjon om å delta ble sendt ut via Nettskjema.

Når det gjelder de konkrete spørsmålene, så besto undersøkelsen av 30 spørsmål hvor de fleste var avkrysningsspørsmål. Jeg benyttet også to refleksjonsspørsmål i undersøkelsen, altså åpne svaralternativer. Resultatene fra undersøkelsen viser at det er en vei å gå før universell utforming blir realisert godt nok på idrettsanlegg. Respondentene mente at manglende realisering av den offentlige politikken om universell utforming har dels å gjøre med manglende kompetanse og dels å gjøre med mangel på ressurser til å realisere tiltak rettet mot universell utforming. I tillegg til dette er det også en utfordring at fylkene, i hvert fall de som er med i denne undersøkelsen, har en eldre anleggsmasse dette viser at det vil være behov for mer anleggsbygging og rehabilitering av eksisterende anlegg i disse fylkene.

Hvordan kan da resultatene tolkes? For meg er helt klart at den moderne idretten balanserer mellom to hensyn: det kommersielle perspektivet knyttet til å finansiere den idrettslige virksomheten og folkehelseperspektivet hvor det forventes at den organiserte idretten skal bidra. Sentralt vil kanskje det største fokuset ligge på det kommersielle fordi det vil være mest inntekter å hente herfra mens

man lokalt er avhengig av offentlige midler eksempelvis gjennom spillemiddelordningen for å gjennomføre sine prosjekt. Dette kan skape grobunn for konflikt mellom statlige og lokale hensyn. Et annet aspekt som relevant er at det er forbund og idrettslag med størst kontaktnett og mest idrettslig kapital som ofte får igjennom sine anleggsprosjekt. Dette er en utfordring i forhold til det å skape et bredt idrettstilbud og det kan også gjøre at de prosjektene det er størst behov for ikke blir prioritert. Slik jeg ser det vil dette gjøre at arbeidet med universelle utformingstiltak går tregere.

Ut ifra funnene og diskusjonen har jeg kommet frem til tre hovedtiltak for å bedre situasjonen. For det første må det skaffes en oversikt over graden av deltagelse i idretten blant funksjonshemmede spesielt og i befolkningen generelt for å vite hvor hver enkelt kommune står i forhold til dette hele lokalbefolkningens aktivitetsnivå. Som en del av denne kartleggingen må man også få en oversikt over hvilke idrettsanlegg som oppfyller kravene til universell utforming og hvilke som må forbedres. For det andre er det også behov for en økning, og kanskje en omfordeling, av både av økonomiske og menneskelige ressurser. Mine respondenter ser på dette som et viktig element for å komme videre i arbeidet med universell utforming. For det tredje vil det være viktig å ta allmenne hensyn i fremtidige anleggsprosjekter slik at man legger ressursene der det er størst behov.

En takk til..

Denne masteroppgaven ble ferdigstilt våren 2023 og er en del mastergraden i Idrett og Friluftsliv ved Universitetet i Sørøst Norge Campus Bø.

Jeg vil gjerne takke min veileder Jan Ove Tangen for god og nyttig veiledning samtidig som veiledningen har bidratt til å få med viktige perspektiver inn i prosjektet. Jeg vil også takke respondentene som tok seg tid til å svare på undersøkelsen. Uten deres bidrag hadde ikke prosjektet vært mulig å gjennomføre. Deres bidrag har gjort dette prosjektet svært nyttig. Jeg vil også takke mine medstudenter som har gjort at det har blitt et veldig godt sosialt og faglig miljø gjennom studietiden.

Magnus Torve Sundland

Mai 2023 Bø i Telemark.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
En takk til	5
Innholdsfortegnelse	6
1.0 Innledning	9
1.1 Bakgrunn for valg av tema	9
1.2 Universell utforming	10
1.3 Arbeid med integrering og likestilling i NIF	11
1.4 Paraidrett i et historisk perspektiv	13
1.5 Politisk og praktisk rådgivning	14
1.6 Bærekraft og universell utforming	16
1.7 Tidligere forskning	17
1.8 Teoretiske refleksjoner	21
1.9 Problemstilling	22
2.0 Metodiske avveininger	25
2.1 Datainnsamlingsmåter	26
2.2 Utforming av spørreskjema	28
2.3 Utvalg	30
2.4 Analyse av dataene	31
2.5 Etske perspektiv	32
3.0 Resultater	34
3.1 Tilhørighet og utdanning	34
3.2 De syv prinsippene rundt universell utforming av idrettsanlegg	36
3.3 Informasjon om kommunenes eksisterende anlegg	40
3.4 Kjennskap til Gia-modellen	44
3.5 Barrierer, kunnskap, kompetanse og medvirkning	46
3.6 Den nye strategiplanen for paraidrett og visjoner for fremtiden	49
3.7 Måloppnåelse på bakgrunn av kravet om universell utforming	50
3.8 Å være fremtidsrettet	53

3.9 Oppsummering av de viktigste funnene.....	54
4.0 Drøfting av resultatene	59
4.1 Funnene i lys av bakgrunn for oppgaven.....	59
4.2 Funnene mine i lys av tidligere forskning	60
4.3 Noen teoretiske refleksjoner.....	62
4.4 Bærekraftperspektivet	64
4.5 Hva har jeg funnet, og hva har jeg ikke fått svar på?.....	65
4.6 Veien videre.....	66
5.0 Etterord.....	68
Litteraturliste	70

1.0 Innledning

Universell utforming har blitt et tema som har fått økt fokus gjennom de siste årene. Temaet er nedfelt i en rekke lover, så som «Likestillings- og diskrimineringsloven», «Plan og bygningsloven» og «Universitets- og høyskoleloven». Kravet om universell utforming gjelder også på idrettsfeltet. Kulturdepartementet (KD) har utgitt en veileder «Universell utforming av idretts- og nærmiljøanlegg» (2012). Universell utforming av idrettsanlegg vil også være viktig å se på i forhold til visjonene både Kulturdepartementet og Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite» (NIF) har: «Idrett for alle» og «idrettsglede for alle». Derfor vil dette være en tematikk som er aktuell og samfunnsnyttig å ta tak i en masteroppgave slik som denne.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Det jeg vil fokusere på i mitt masterprosjekt er anleggsprosessen knyttet opp mot universell utforming. Dette blir en videreføring av min bachelor oppgave som omhandlet universell utforming fra brukerens perspektiv (Sundland, 2021). Under dette arbeidet avdekket jeg at det var store sprik i forhold til hvordan brukerne oppfattet at den universelle utformingen ble gjennomført på idrettsanleggene. Derfor vil jeg i denne oppgaven se dette ut ifra et annet perspektiv, nemlig i kommunale planleggings- og anleggsprosesser. Formålet i denne oppgaven er da å se på om de som planlegger og bygger idrettsanlegg, for eksempel kommuner og idrettslag har samme oppfatning som brukerne når det kommer til denne problematikken og hva som eventuelt kan gjøres for å gjøre sprikene mindre. For å få til dette vil det være viktig å skaffe kunnskap rundt de sosiale og politiske prosessene som foregår rundt planlegging og bygging av idrettsanlegg.

Dette handler også om at det vil være samfunnsnyttig å få mer kunnskap rundt temaet. Det ligger jo politiske føringer rundt deltakelse blant funksjonshemmede blant annet i stortingsmelding 26 «Den norske idrettsmodellen» hvor funksjonshemmede blir sett på som en prioritert gruppe å få opp deltakelsen i. (Kulturdepartementet 2011). Under mine intervju til bachelor oppgaven ble viktigheten av universell utforming fremhevet som et sentralt element for å bidra til større deltakelse blant funksjonshemmede. Det å skaffe ny kunnskap om hva som fremmer og hemmer realiseringen av universell utforming, og kunne se på det fra ulike perspektiv, vil forhåpentligvis gjøre at man kommer nærmere en realisering av denne visjonen. En målsetting med denne oppgaven er å gi en oversikt over dagens situasjon rundt universell utforming av idrettsanlegg og avdekke eventuelle forskjeller mellom kommuner og fylker.

For å angripe dette vil det bli mest naturlig å bruke en kvantitativ tilnærming ved å be kommunalt ansatte som har dette som sitt ansvarsområde og arbeidsfelt å svare på noen spørsmål. Da vil man kunne få en større datamengde med muligheter for generalisering. Det forutsetter imidlertid et representativt utvalg. Det må allerede her sies at svarprosenten var heller lav, men jeg vurderer likevel det endelige utvalget som ganske representativt, noe som indikerer at vi kan, med visse forbehold, stole på resultatene som legges frem. Dette vil utdypes i metodedelens av oppgaven. Dette prosjektet vil forhåpentligvis bidra til mer kunnskap rundt universell utforming av idrettsanlegg å være med på å styrke arbeidet rundt tematikken.

1.2 Universell utforming

For å gå litt nærmere inn på hva universell utforming er, og relevansen det har både i idretten og samfunnslivet generelt, vil det være naturlig å utdype begrepet. Målet med universell utforming er at det skal sørge for at alle kan delta i samfunnet på en likeverdig måte uavhengig av funksjonsevne. I veilederen «Universell utforming i planlegging» blir universell utforming definert som at et samfunn skal være brukbart for alle (Kommunal og moderniseringsdepartementet 2021). Her presiseres det også at alle nye bygg skal planlegges med universell utforming som grunnprinsipp mens eksisterende bygg skal oppgraderes til å nå nåværende standarder. Det blir også nevnt at det er en lang vei å gå før alle eldre bygg når denne standarden (Kommunal og moderniseringsdepartementet 2021). De samme prinsippene gjelder også for idretten og idrettens anlegg. Som jeg var inne på tidligere så er målsetningen i norsk idrettspolitikk å få alle med. Hvis dette skal være en realistisk målsetning må universell utforming prioriteres.

I dagens anleggspolitikk er universell utforming sett på som en forutsetning for å motta spillemidler (Kulturdepartementet 2011 s 79). Dette betyr at alle nye anlegg må oppfylle kravene til universell utforming for å få tilskudd fra spillemiddelordningen. Dette er med på å forsterke de politiske føringene som er lagt i forhold til universell utforming. Både når det gjelder universell utforming av anlegg, men også viktigheten av idrettsdeltakelse for funksjonshemmede. KD har utarbeidet en veileder som konkretiserer hvilke prinsipper man må planlegge, eventuelt rehabilitere ut fra. Veilederen skisserer 7 hovedprinsipper som er 1) Like muligheter for bruk, 2) Fleksibel i bruk, 3) enkel og intuitiv i bruk, 4) forståelig informasjon, 5) toleranse for feil, 6) lav fysisk anstrengelse og 7) størrelse og plass for bruk (Kulturdepartementet 2012). Mer utdypende sier disse prinsippene at første prinsipp dreier seg om at anlegget skal kunne brukes av alle uavhengig av funksjonsnivå. Neste prinsipp går på at anlegget «Skal tjene et vidt spekter av individuelle preferanser og ferdigheter». Det man ser her er at de to første prinsippene er relativt like. Det handler om at anleggene skal dekke ulike behov slik at anleggene er tilgjengelig og brukelige for alle. Det tredje

prinsippet enkel og intuitiv bruk handler om at utformingen skal være forståelig slik at det er lett å manøvrere seg rundt på anlegget. Prinsipp 4 går på at informasjonen på og rundt anlegget skal kommuniseres på en praktisk og effektiv måte. Et eksempel her kan være at skiltingen til de ulike områdene av anlegget skal være tydelig. Det femte prinsippet toleranse for feil går på at utformingen skal minimere farer og skader som kan gi ugunstige konsekvenser. Nest siste prinsipp handler om at skal kunne manøvrere anleggene på en enkel måte slik at man ikke sliter seg ut unødvendig. Et eksempel her kan være at man skal unngå å ha trapper ved inngangspartiet. Siste prinsipp går på at størrelsen på anlegget skal være stort nok til å drive aktivitet. Dette gjelder både gjennomføringen av aktiviteten og at anlegget har plass nok til å romme det utstyret som trengs for aktiviteten.

Dette er altså prinsippene som skal guide anleggsbyggere når de skal sørge for universell utforming. Denne typen veileder er imidlertid ikke unik for Norge. Blant annet så brukes det i England en lignende veileder som heter «Accessible Sports Facilities (Sport England, 2010) hvor målet også her er å sørge for universell utforming. Ser man litt nærmere på denne veilederen kan man se at hovedmålet med den er å sikre god anleggsutforming. Utformingen skal designes slik at et vidt spekter av personer skal kunne bruke anleggene dette blir kalt for et inkluderende design (Sport England, 2010) Det refereres også til lovverket som gjelder der og andre retningslinjer som er relevante. Et eksempel er de olympiske utformingsstandardene (Sport England 2010). De olympiske standardene var et arbeid som ble satt i gang i forkant av London OL i 2012. Det ble satt et fokus på at de anleggene som skulle brukes og områdene rundt skulle være tilgjengelig for alle (Olympic Delivery Authority, 2008) En målsetning med dette var også at disse standardene kunne være med på å prege anleggsutformingen i Storbritannia og resten av verden. Det sies blant annet at visjonen rundt dette arbeidet er å skape forandring som varer. Hovedprinsippene i den nevnte rapporten er at et inkluderende design skal være responsivt, inkluderende, fleksibelt praktisk og tilpasset.

Betydningen av disse begrepene er egentlig relativt likt de syv prinsippene i den norske veilederen. Det viktige er at anleggene skal være tilgjengelig. En forskjell som man kan se er at en av prinsippene går på realisme. Dette vil si at anlegget skal tilby flere løsninger som balanserer alles behov (Olympic Delivery Authority, 2008).

1.3 Arbeid med integrering og likestilling i NIF

Det er viktig å nevne at en viktig del av idrettspolitikken som er rettet mot funksjonshemmede, er å sikre full integrering. Et av virkemidlene som har blitt brukt for å få til dette har vært å innlemme paraidretten inn i Norges idrettsforbund ved å endre navn til «Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite». Målsettingen med dette var å sørge for integreringen av paraidrett inn i

den tradisjonelle idretten (Kulturdepartementet, 2011). Dette var tenkt å skulle føre paraidretten nærmere den tradisjonelle idretten. I senere tid har også mye av idrettspolitikken rettet seg mot å styrke kompetanse i klubbene for at alle skal kunne få et godt idrettstilbud i sitt nærmiljø. Dette gjelder både i forhold til anlegg og på trener/leder siden. (Kulturdepartementet 2011, s 91) Dette skulle sikres gjennom tilskudd fra NIF og det var forventet fra statlig hold at dette skulle gjennomføres (Kulturdepartementet 2011, s 91) Med de funnene jeg gjorde i bacheloroppgaven tyder det på at det et stykke igjen før man når målet om full integrering.

Det varierer en del hvor langt man er kommet i dette arbeidet. Hvis man ser litt på noen av særforbundene sine visjoner kan man for eksempel se at Bandyforbundet går inn for å følge NIF sin parastrategi «En idrett-like muligheter (Bandyforbundet.no), Dette er en strategi som skal vare fra 2022- 2027. De viktigste punktene i strategien når det gjelder anlegg er å «Bedre anleggsfinansieringen gjennom tilskudd og spillemiddelordningen. Dette skal både gjelde nye og gamle anlegg som skal rehabiliteres (Idrettsforbundet.no). Videre sies det her at idretten skal forankre paraidrettens behov i anleggspolitiske dokumenter internt i organisasjonen og på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Når det gjelder målsettinger på kompetanse så er de viktigste målene å sørge for at: «Idretten skal inkludere kunnskap om paraidrett som en obligatorisk del av trener og lederutdanningen (Idrettsforbundet.no). Videre så nevnes det at idretten skal ha parakompetanse lett tilgjengelig for alle uavhengig av nivå og rolle. Det skal også satses på å rekruttere ansatte med kompetanse på paraidrett og også få inn flere ansatte med funksjonsnedsettelse i idretten. Til slutt sies det at idretten skal legge til rette for erfaringsutveksling og kompetanse overføring på alle nivå.

Det interessante her at på nettsidene til de særforbundene jeg har gått igjennom er det bare bandyforbundet som eksplisitt nevner denne parastrategien. De forbundene jeg sjekket er basketforbundet, rugbyforbundet, skiforbundet ishockeyforbundet og fotballforbundet. Grunnen til at jeg valgte å gå igjennom disse forbundene er at basket og rugby er store paraidretter på globalt nivå. Begge er representert som en paralympisk gren Det er også ishockey. Skiforbundet ble tatt fordi det er Norges nasjonalidrett samtidig som det også er et stort paraidrettsmiljø innenfor skiforbundet i Norge. Avslutningsvis tok jeg med fotballforbundet fordi det er det største særforbundet i Norge. Det som overrasket mest med fotballforbundet er at paraidrett eller funksjonshemmede ble nevnt bare noen få steder. Jeg tenkte at det kanskje kom til stå noe om for eksempel trener eller lederrekruttering av funksjonshemmede. Konklusjonen er hvert fall at bandyforbundet er det eneste forbundet som har med strategiplanen i sine målsettinger rundt paraidrett. Hvis strategien skal bli vellykket vil det være viktig at flere forbund implementerer strategiplanen i sitt arbeid.

I forhold til særforbundene vil det også være viktig å se på hvor tilgjengelige idrettstilbudene er og hvor i landet tilbudene befinner seg. Bandyforbundet ligger også her i front og har klubber i de fleste fylker. Rugbyforbundet har tilbud i Fredrikstad, Horten, Oslo, Skien, Sandnes og Trondheim. Skiforbundet legger opp til at det skal være aktivitet i alle skikretsene, men potensielle utøvere anbefales å ta kontakt med sin aktuelle klubb (Skiforbundet.no). Dette betyr at det ikke er noen klar oversikt over hvor tilbudene er, Basketforbundet har tilbud i Bergen, Oslo, Ålesund, Trondheim og Mandal. Til slutt kan man se på ishockeyforbundet så har de fem klubber som har et tilbud. Dette påpeker forbundet selv som en svakhet fordi utøverne er avhengig av å bo i nærheten av et sted som har tilbud. Dette snever inn grunnlaget for rekruttering (Bolstad 2022 s 48). Når man ser på disse forbundene under ett så ser man at det er mye som må gjøres for å få til et godt idrettstilbud for alle. Med dagens situasjon vil det være litt tilfeldig om man har en praktisk mulighet til å delta i idretten som utøver og som funksjonshemmet utøver. Om mangelen på tilbud har en sammenheng med graden av utforming på anlegg vil være en interessant faktor å se nærmere på.

1.4 Paraidrett i et historisk perspektiv

Siden min tematikk dreier seg om universell utforming knyttet opp mot idrett for funksjonshemmede vil det være relevant å se på hvordan utviklingen i paraidretten har vært historisk. I oppstartsfasen opererte ulike organisasjoner på tvers av hverandre. Dette ser man for eksempel ved at det var forskjellige idrettsorganisasjoner for syns og hørselshemmede (Sørensen & Kahrs, 2023). På 60-tallet begynte man å slå sammen de ulike organisasjonene i helsesportlag. Med den første versjonen av et slikt lag etablert i Oslo i 1960 (Sørensen & Kahrs 2023, s 191). Etter dette er den neste store milepælen etableringen av Norges Handicapidrettsforbund i 1971 (Sørensen & Kahrs 2023, s 193). På 90-tallet begynte den ordentlige integreringsprosessen i forhold til det å få paraidretten integrert med den tradisjonelle idretten. Dette ser man blant annet i form av rapporten «integrering av funksjonshemmede i norsk idrett fra 1996 (NIF, 1996). Denne rapporten vil jeg komme tilbake til i kapitlet « Politisk rådgivning» Hovedprosessene som skjedde rundt denne perioden var at særforbundene skulle ta et større ansvar ovenfor funksjonshemmedes idrettsaktivitet (Sørensen & Kahrs, 2023) Symbolsk sett ble den fullstendige integreringen av paraidrett gjennomført i 2006 når paraidretten offisielt ble innlemmet i NIF (Sørensen & Kahrs 2023, s 195) I starten av integreringsprosessen ble det avdekket forskjeller mellom hvordan prosessen ble gjennomført og iverksatt (Sørensen & Kahrs 2023). Når det kommer til universell utformingstematikken kan dette kanskje være med på å forklare eventuelle forskjeller i undersøkelsen. Det kommer jeg tilbake til.

Når det gjelder dagens modell så går all paraidrett inn under NIF sin paraply. Alt av særforbund for paraidrett ble oppløst og lagt inn under NIF. Denne type modell er unik i internasjonal sammenheng og har derfor skapt oppsikt (Sørensen & Kahrs 2023, s 198). Det ligger nær å spørre om paraidretten har tjent eller tapt på denne sammenslåingen. Men det spørsmålet vil ikke bli besvart i denne oppgaven.

Det må nevnes at integrering av funksjonshemmede i norsk idrett har vært på agendaen i norsk idrettspolitikken over lengere tid. Rapporten «Integrering av funksjonshemmede i norsk idrett» er et eksempel på dette. Rapporten ble publisert i 1996, noe som viser at dette er et arbeid som har pågått over lengere tid. I rapporten blir det lansert 3 viktige punkter for å nå målet om full integrering. Disse punktene pekte på viktigheten av å etablere idrettsmiljøer som: 1) Anerkjennelse av alle menneskers rett til idrettslig aktivitet, 2) Deltakelse skal foregå på egne premisser og aksepteres og 3) Bygge forståelse for at tilrettelegging og tilpassing av aktivitet er nødvendig og naturlig i idretten (NIF 1996, s 1). Hovedmålet i rapporten var at alle særforbund skulle gi et tilbud til funksjonshemmede gjennom sine lag (NIF, 1996) Det nevnes her at rammebetingelsene må forbedres dette inkluderer anlegg (NIF 1996, s 15). Dette underbygger at forbedring av utforming på anlegg har vært en viktig del av politikken som skal sørge for økt deltakelse i mange år. Barn og unge blir også sett på som en spesielt viktig gruppe å få med, noe som også gjenspeiler seg i stortingsmelding 26 «Den norske idrettsmodellen» noe som viser at dette også har vært et tema lenge.

1.5 Politisk og praktisk rådgivning

Universell utforming er en del av en større politikk på idrettsfeltet. Det er derfor relevant å se på noen eldre stortingsmeldinger som omhandler idrett og politikk rettet mot funksjonshemmede. For å begynne med meldingene på idrettsfeltet så har visjonen knyttet til den statlige idrettspolitikken vært ganske lik hele veien. I stortingsmelding 14 «Idrettslivet i endring» fra 1999 er grunnvisjonen «Idrett og fysisk aktivitet for alle» (Kulturdepartementet 1999). Dette er en visjon som har blitt fulgt videre i «den norske idrettsmodellen». Dette betyr at denne visjonen har hatt fotfeste i norsk idrettspolitikken over mange år. Videre blir det lagt vekt på at anleggsdekningen skal gi flest mulig en mulighet til å drive aktivitet (Kulturdepartementet, 1999). Målsetningen er videreført i stortingsmelding 26 «Den Norske Idrettsmodellen».

Politikk rettet mot funksjonshemmede har fått et større fokus på likestilling som vil si at funksjonshemmede skal ha like muligheter som andre for å kunne delta aktivt i samfunnet. Dette gjelder også på idrettsfeltet. Man kan se forskjellen når man sammenligner tittelen på to stortingsmeldinger om temaet. I stortingsmelding nummer 88 som er fra 1966 er tittelen slik «Om

utviklingen av omsorgen for funksjonshemmede» (Sosialdepartementet, 1966). En nyere utredning bærer tittelen «Fra bruker til borger» fra 2001 (NOU, 2001). Dette viser at det fra politisk hold har vært en endring fra å se på funksjonshemmede i et omsorgsperspektiv til å se på det i et likestillingsperspektiv. Det er i denne konteksten tematikken rundt universell utforming blir sentral. Skal man få til likestilling må forholdene ligge til rette for å få det til, både politisk og praktisk.

I en rapport fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir, 2018) ble det lagt fram noen tall fra «Kommuneundersøkelse 2017» som viser kommunenes arbeid med universell utforming. Bakgrunnen for rapporten var å få på plass kunnskap om status for universell utforming i kommunene. Denne rapporten er en høyst relevant rapport i denne sammenheng, ikke minst med henblikk å få et generelt bakteppe for hvordan situasjonen er på idrettsanleggfeltet og universell utforming. Rapporten dokumenterer om respondentenes bakgrunn og erfaring, hvordan kommunene hadde organisert og forankret dette arbeidet, hvor tilgjengelige kommunale bygg er, hvordan kommunen arbeider for å registrere og kartlegge og hvordan kommunene planlegger for framtiden. Hvis man ser på rådgivning for anleggsbygging, foreligger det en ganske fersk masteroppgave som omhandler Gia-modellen (Strømsodd, 2020). Denne masteroppgaven fokuserer på idefasen knyttet til denne modellen. Det er SIAT som har stått for utformingen av modellen. SIAT står for Senter for idrettsanlegg og teknologi. Formålet med modellen er at den skal bidra til å lage bedre idrettsanlegg (Strømsodd, 2020) Bakgrunnen for modellen ligger i at idrettsanlegg, ifølge Strømsodd, blir bygd av uerfarne bygherrer. Et eksempel kan være at både idrettslag og kommuner kan ha lite kompetanse rundt anleggsprosesser. Så modellen skal brukes som et hjelpemiddel for disse. I min undersøkelse er modellen derfor viktig å trekke inn fordi modellen skal være en slags mal for kommuner og idrettslag når de bygger nye anlegg. Jeg tror denne modellen vil være veldig relevant med tanke på hva som blir regnet som en god anleggsprosess.

Overraskende er det imidlertid at er at universell utforming ikke blir nevnt en gang i modellen. Det skal sies at det blir presisert at anleggene skal dekke behovene til de som bruker de, men universell utforming som begrep blir ikke nevnt. Dette er et paradoks i forhold til at det har blitt satt klare mål for universell utforming på statlig nivå (se over), derfor vil det være rart hvis ikke dette blir tatt høyde for i en slik modell. Det er imidlertid verdt å merke seg at Strømsodd påpeker at det er store variasjoner når det kommer til hvordan de anleggspolitiske prosessene blir gjennomført og kunnskapen kommuner og andre aktører sitter på når det gjelder anleggsbygging (Strømsodd, 2020 s 6). Dette vil jo også være med på å forklare hvordan og hvorfor det oppstår sprik mellom politiske visjoner og praktisk anleggsbygging. Det kan jo også være problematisk om de politiske prosessene knyttet til bygging av anlegg blir gjort på ulike måter. Dette vil jo igjen gjøre at det ikke blir noen

klar mal på hvordan prosessene skal gjennomføres. Dette kan jo forhåpentligvis Gia-modellen gjøre noe med, men da bør prinsippene om universell anleggsutforming legges inn i modellen.

1.6 Bærekraft og universell utforming

Bærekraft er et begrep som har blitt viktig i det moderne samfunnet. Da spesielt med tanke på å bekjempe klimaendringene som truer verden vi lever i. Derfor vil det også være viktig å ta med dette perspektivet inn i en anleggsdiskusjon. Det vil for eksempel bli viktigere at de nye anleggene som blir bygd holder lengere enn før og man må kanskje også se på hva man kan gjøre med eldre anlegg for å få disse til å nå moderne standarder for universell utforming. Hvis man først ser på byggingen av nye anlegg blir det viktig at man bygger for å se fremtidens behov og ikke bare det som gjelder i dag. Hvis målsetningen er at et anlegg skal holde i mange år må man som bygger sørge for at anlegget lett kan tilpasses for nye behov.

Under Telemarkskonferansen 2022 hadde generalsekretæren i NIF Nils Einar Aas et foredrag hvor han diskuterte målsettingene NIF har for norsk idrett fremover. Da dukket det opp 3 elementer som er relevant for dette prosjektet. Det var å sørge for økt deltakelse blant funksjonshemmede, sikre et anleggsløft og ta et større miljøansvar. Dette vil gjøre det relevant å ta med bærekraftperspektivet inn i mitt masterprosjekt.

Det er spesielt tre bærekraftsmål som kan være relevante for dette prosjektet. Dette er bærekraftsmål 3, 10 og 16 b. Bærekraftsmål 3 går ut på at man skal sikre god helse og livskvalitet for alle uansett alder (FN u.d). Her kan idretten være med å sikre at alle får et godt idrettstilbud. Dette vil ha en positiv effekt på målet om å sikre god helse og livskvalitet jo med flere i aktivitet vil også helsen i befolkningen øke. Bærekraftsmål nummer 10 omhandler mindre ulikhet. Dette vil si at man skal redusere ulikhet i og mellom land (FN u.d) hvis man ser på dette i forhold til funksjonshemmede og idrett vil det da være viktig å få flere funksjonshemmede inn i idretten slik at idrettsdeltakelsen i denne gruppen blir mer lik resten av befolkningen. Dette vil bidra inn mot målet om mindre ulikhet. Mål nummer 16b omhandler det å fremme og håndheve ikke-diskriminerende lover (FN u.d). Parallellen som kan brukes her er at en større grad av universell utforming kan bidra til å hindre diskriminering i samfunnet. Jeg har ikke stilt spørsmål til respondentene om dette, men vil diskutere bærekraftsproblematikken i lys av de funnene jeg gjør ut fra de andre spørsmålene.

På NIF sitt ledermøte for 2022 ble det vedtatt en anleggsresolusjon denne resolusjonen skal sikre «En anleggsreform som sikrer at prioriterte anlegg bygges og oppgraderes» (Idrettsforbundet .no 2022) videre legger resolusjonen også vekt på at anleggene skal være universelt utformede og miljøvennlige. Dette viser at både bærekraft og universell utforming kommer til å være begreper som vil prege den norske anleggspolitikken fremover. Hvis man går litt nærmere inn på

resolusjonen og de elementene som kan bli viktige å ta med i min undersøkelse, kan man se at hovedformålet med resolusjonen er å sikre «mer idrett, «bedre folkehelse», «mer inkludering» og «likere muligheter for alle» (Idrettsforbundet.no 2022). Spesielt de to siste punktene er viktige i min undersøkelse. Folkehelsevisjonen tror jeg også blir viktig her. Helt konkret så sier NIF at de også skal sørge for at det utvikles et samarbeid lokalt for at alle brukere av et idretts eller nærmiljøanlegg samarbeider om utvikling av nye anlegg (Idrettsforbundet.no 2022) Jeg tolker dette som at NIF vil sørge for en større grad av medbestemmelse hvor ulike grupper tas med på råd. Dette var viktig å ta med i min undersøkelse i forhold til om dette har blitt fulgt opp. Men i og med at jeg samlet inn data på slutten av 2022, har disse politiske signalene fra NIF ikke fått satt seg i kommuneplanleggingen. Mer om dette senere.

1.7 Tidligere forskning

I en masteroppgave er det viktig å redegjøre for hva som er gjort av forskning på feltet. Som det vil framgå under er det ikke gjort mye forskning på universell utforming av idrettsanlegg. Men det er gjort en god del forskning på idrettspolitikken generelt, og anleggsprosesser spesielt. Det kommer jeg inn på under. Dessuten vil det være relevant å se på forskning som omhandler idrettspolitikken anlegg og idrettsdeltagelse blant funksjonshemmede. Ikke minst er det viktig å peke på de positive effektene idrettsdeltagelse har for funksjonshemmede. Jeg vil også inkludere forskning rundt det Stortingsmelding 26 skriver om at idretten kan være en viktig sosialiseringarena for funksjonshemmede (Kulturdepartementet 2011, s 28).

Som jeg var inne på i innledningen av oppgaven så var en av grunnene til at jeg valgte å fordype meg videre på dette området. At funnene i min bachelor oppgave avdekket at det var store forskjeller mellom kommunene når det gjelder graden av universell utforming på anleggene. Boken «Idrett og politikk kampsport eller lagspill» (Mangset og Rommetvedt, 2002) ser nærmere på forskjellene som kan oppstå mellom større eller mindre kommuner. Spesielt kapittel 5 og 6 tar for seg dette. Noe som blir tatt opp er at den administrative styringen av idrettsfeltet i kommunen (Berg & Rommetvedt 2002, s 124). Her kan det oppstå større variasjoner. Dette kan for eksempel ha med tradisjoner og de personene som sitter i de ulike posisjonene og deres kompetanse (Berg & Rommetvedt, 2002). Et eksempel kan være at det sitter folk i en kommune som har større gjennomføringskraft enn en som sitter i en annen kommune. Kommunen med bedre gjennomføringsevne vil stå sterkere på bygging og utforming av anlegg enn kommunen som har lav gjennomføringsevne. Dette vil igjen være med på å skape forskjeller. Andre faktorer som blir nevnt av disse forskerne, er at små kommuner kan ha mindre ressurser til å gjennomføre prosjekter på grunn av økonomiske forhold, men også antallet med folk som jobber på områdene. Det blir

også nevnt at idretten i små kommuner ofte blir preget av et større idrettslag og deres ønsker og behov. Dette betyr at det vil være sannsynlig at idrettslagets interesser trumfer andre interesser. I en større kommune, med flere idrettslag, vil ressursene sannsynligvis bli mer jevnt fordelt mellom idrettslagene (Berg & Rommetvedt 2002, s 131). Viktig å huske er at de fleste idrettsanleggene i Norge er kommunalt drevet, noe som betyr at kommunen sine politiske visjoner og føringer også bør spille en viktig rolle i byggeprosessen.

Det er en viss konflikt rundt hvem som blir prioritert når det kommer til nye anleggsprosjekter. Lokalt mener man at det er statlige satsinger som trumfer lokale interesser mens man fra sentralt hold mener at lokale ønsker styrer mye. (Bergsgard, Nødland & Seippel 2009 s 147). Dette kan lage grobunn for konflikt ved at statlige og lokale prosjekter ikke samsvarer, særlig hvis man prioriterer feil eller at prosjektene ikke blir vellykket. I slike prosesser vil det være viktig at de statlige målene i stor grad gjenspeiler lokale behov. Dette vil gjøre det enklere når beslutninger rundt nye prosjekter skal tas. For å ta et eksempel rundt universell utforming så vil det være naturlig for kommuner med en eldre anleggsmasse å satse på rehabilitering og bygging av anlegg som tilfredsstiller dagens krav, men hvis ikke disse behovene blir sett sentralt vil det bli vanskelig å få midler til å realisere disse prosjektene.

I tillegg til dette blir også anleggspolitikken preget av at forbund og idrettslag som klarer å skaffe seg viktige forbindelser og nettverk vil gå foran i køen når midler til nye anlegg skal bevilges. Et eksempel på dette er at NFF gikk utenom de tradisjonelle organisasjonsleddene for å fremme prosjektet «Hall i nord» dette gjorde at de fikk ekstra midler som fremmet prosjektet dette gjorde også at de fikk tilført spillemidler. (Bergsgard et al., 2009 s 150; Rafoss, 2015). Et annet eksempel er at idrettslag med større økonomiske ressurser ofte også vil komme foran i køen, som Randaberg gjorde når de skulle bygge ny fotballhall. Denne hallen lå ikke i kommuneplanen, men kunne bli gjennomført fordi idrettslaget hadde økonomisk og politisk gjennomføringsevne gjennom sponsoravtaler og den politiske makten avtalene bidro til (Bergsgard et al 2009 s 150). Slike eksempler kan være med på å hemme muligheten andre idrettslag og kommuner har til å få nok midler til å gjennomføre sine prosjekt. Dette kan bidra til at områder som skulle vært prioritert ikke får den oppmerksomheten som behøves. Dette gjør for eksempel at det blir vanskelig for kommunene å tilfredsstille de statlige målsettingene rundt universell utforming. Det skal jeg prøve å si noe om gjennom mine funn i resultatkapitlet.

En ulempe med kommunalt drevne anlegg er graden av oppfølging anlegget får når byggeprosjektet er ferdigstilt. Dette blir diskutert i forskningsprosjektet «Haller i Nord». Her kommer det frem at det å gjøre endringer på et anlegg som er kommunalt eid vil ta lengere tid

fordi endringene må godkjennes av kommunen (Rafoss, 2005). Denne problematikken kan man spesielt trekke inn når det gjelder eldre anlegg. Hvis man for eksempel vil utbedre et anlegg slik at det dekker dagens krav til universell utforming kan dette være en lengere prosess både med tanke på godkjeningsprosessen, men også med tanke på bevilgning av midler slik at utbedringen kan bli gjort skikkelig. En faktor som kan være viktig å se på her er at idretten sentralt lager retningslinjene, mens det lokalt skal settes inn konkrete tiltak (Erdvik & Ervik 2021). Dette underbygger at det kan bli større lokale forskjeller når ansvar legges lokalt er det viktig at de som sitter i hver enkelt kommune er ressurssterke nok til å gjennomføre det som blir vedtatt sentralt. Dette er også perspektiver som ble nevnt blant respondentene jeg hadde i bacheloroppgaven.

Et viktig moment er å se på idrettens mange ulike roller. Idretten skal både sikre bredden og folkehelseperspektivet samtidig som kommersialiseringen i idretten stadig øker. Dette blir også tatt høyde for i Stortingsmeldingen 26 hvor det er viet et helt kapittel til idrett og næring (Kulturdepartementet, 2011). Departementet understreker at NIF sin målsetning på dette området bør være å «oppnå en effektiv utnyttelse av idrettens kommersielle verdier uten at dette går på bekostning av idrettens særtrekk og verdigrunnlag» (Kulturdepartementet, 2011, s 59). Dette viser noe av den balansegangen idretten prøver å holde mellom det kommersielle og fokuset på bredde i idretten. Dette blir også diskutert i artikkelen «Politikk og metaforikk- konstruksjon og dekonstruksjon av norsk idrettspolitik.» (Tangen, 2020). Her blir den norske idretten diskutert i forhold til en familie metafor hvor det offentlige kan bli sett på som forsørger mens markedet fikser «... maten på bordet gjennom kommersialisering som genererer penger» (Tangen, 2020, s 92). Videre diskuteres idrettens samspill med det offentlige og markedet som en treenighet som opererer i samspill, men også i motspill, med hverandre. Dette kan igjen føre til konflikter fordi idretten må ta hensyn til forskjellige interesser (Tangen 2020). I min kontekst, vil dette kunne ha konsekvenser for hvilket gjennomslag universell utforming får i planlegging, bygging eller rehabilitering av idrettsanlegg.

Denne diskusjonen om universell utforming av idrettsanlegg handler også om å gi funksjonshemmede et likeverdig og godt liv. Hvis man går nærmere inn på forskning rundt effekten fysisk aktivitet har for funksjonshemmede kan man se at det gir mange positive helsegevinster. Idrett blir jo generelt sett på som helsefremmende når det gjelder forebygging av sykdom eller andre livstils problemer. Dette gjelder like mye for funksjonshemmede som andre (Augestad, 2015) Derfor vil det være viktig å sikre en god deltagelse fra et rent helseperspektiv, men det finnes også andre aspekter som gjør dette viktig. Det blir påpekt at idrettsarrangement som Paralympics har vært med på å bryte ned barrierer i samfunnet (Augestad, 2015) Grunnene til det ligger i at man ved å være synlig i idretten og samfunnet generelt kan bryte ned fordommer og barrierer i samfunnet

Dette kan rett og slett skape mer likhet i samfunnet. Ser man videre på motivasjonene som funksjonshemmede har for å drive idrett ser man at idrettsglede, mestring og sosial tilhørighet står sterkt (Augestad, 2015) Hvis man ser på disse faktorene under ett kan man se den store viktigheten deltagelse kan gi både samfunnsmessig, men også på det personlige plan.

Dette dokumenterer blant annet rapporten «Idrett for alle» som blant annet nevner at deltagelse i idretten gir individuelle helsemessige og sosiale gevinster (Elnan 2010) Dette underbygger viktigheten av at alle skal ha en mulighet til å delta i idretten. Det nevnes blant annet at deltagelse i idretten gir helsemessige og sosiale gevinster (Elnan, 2010). For å gå nærmere inn på dette så sies det også her at deltagelse på idrettsarenaen vil være med på å bryte ned samfunnsmessige barrierer. Dette forsterker poengene som Augestad er inne på i sin artikkel. Dette understreker viktigheten av at alle skal ha en mulighet til å delta i idretten. I tillegg til dette påpekes det også i Stortingsmelding 26 at idretten kan være en viktig sosialiseringarena for funksjonshemmede (Kulturdepartementet 2011 s 28), med alle de positive gevinstene dette har for et godt liv.

I rapporten til Elnan går han også inn på faktorer som kan være med på å forhindre deltagelse. Noe av dette har med idrettens idealer å gjøre. Fokuset på fremragende fysiske prestasjoner gjør at dette kan føles uopnåelig for funksjonshemmede utøvere (Elnan, 2010). Videre nevnes det at de forventningene som ligger rundt en idrettsarena kan virke tvetydige for funksjonshemmede utøvere. Mange vil ha ulike oppfatninger og erfaringer rundt forventningene som materialiseres på arenaen (Elnan 2010 s10). Dette poenget kan linkes opp mot teorien rundt sosiale rom og forventninger som Tangen (2009) beskriver. Dette kommer jeg tilbake til i et senere avsnitt.

For å se litt på dagens situasjon rundt deltagelse blant funksjonshemmede, så ble det utarbeidet en rapport av Oslo Economics på oppdrag fra NIF. Denne undersøkelsen skulle kartlegge situasjonen rundt deltagelse i 2020. Det første som kommer fram i rapporten er at det er vanskelig å komme med eksakte tall på hvor mange funksjonshemmede som er aktive i den organiserte idretten. Grunnene til det lå i at klubbene ikke hadde noen reell registrering over hvor mange medlemmer de hadde med funksjonsnedsettelse (Oslo Economics, 2020) Et noe underlig utsagn i rapporten gjør meg litt kritisk til hva som faktisk ble undersøkt. I rapporten står det at de som var «godt integrerte i idrettslagene ikke ble oppfattet som funksjonshemmede» (Oslo Economic, 2020 s 12). Denne påstanden virker veldig spesiell med tanke på at synlige funksjonshemminger vil sees selv om man er godt integrert eller ikke. Rent statistisk så har det vært en oppgang på aktive utøvere i de siste årene hevdes det i rapporten. I dag er det rundt 11 000 registrerte funksjonshemmede utøvere.

Tiltak som blir foreslått i denne rapporten for å fremme deltagelse innebærer blant annet universell utforming. Dette anses som en viktig del av prosessen for å få større deltagelse (Oslo Economics,

2020). Konkret sies det at spillemiddelordningen skal bidra til et godt anleggstilbud som kommer idretten til gode (Oslo Economics, 2020 s 15). Det nevnes også at det ikke nødvendigvis bare er spillemiddelordningen som kan bidra her. Andre aktører som for eksempel Gjensidige stiftelsen kan også spille en viktig rolle i å finansiere denne delen av anleggsprosjekter (Oslo Economics, 2020). Rapporten tar også for seg andre konkrete faktorer som kan fremme eller hemme deltagelse. Mangel på utforming blir nevnt som en klart hemmende faktor, men også mangel på menneskelige ressurser og kunnskap ble sett på som noe som begrenser mulighetene for universell utforming (Oslo Economics, 2020 s 21). Økt kompetanse i klubbene ble sett på som en viktig faktor for å fremme deltagelse. Jeg vil føye til at økt kompetanse i kommunene også er en kritisk faktor. Dette blir også nevnt til en viss grad i rapporten hvor det står at kommunene skal spille en nøkkelrolle for å fremme idrettsdeltakelsen blant funksjonshemmede (Oslo Economics, 2020 s 42) Da vil det være veldig viktig med kompetanseheving her også.

De viktigste faktorene som fremmer deltagelse blir i rapporten nevnt som tilgjengelighet, godt idrettslig tilbud og kort avstand til idrettsaktiviteter (Oslo Economics, 2020 s 22). Det er derfor arbeidet rundt universell utforming vil være ekstremt viktig for å øke deltagelsen i idretten blant funksjonshemmede. Denne rapporten viser helt klart at hvis man får en god utforming på anlegg i hele landet vil det sørge for bedre idrettstilbud og økt deltagelse uansett hvor man bor.

Men viktigst er kanskje forholdet mellom politiske visjoner og praktiske resultater av politikken. Artikkelen «Den norske idrettsmodellen i utakt med tiden?» (Rafoss & Tangen, 2017) ser på den norske idrettsmodellen med et kritisk blikk. Hovedtrekkene fra denne artikkelen er blant annet at de visjonene som er satt i den norske idrettsmodellen ikke er nådd. En av grunnene til det i forhold til anlegg er at bevilgning av midler og gjennomføring av anleggsprosjekter foregår gjennom både formelle og ikke minst uformelle, beslutningsprosesser (Rafoss & Tangen, 2017). Dette betyr i hovedsak at det er de idrettslagene og kommunene som fremmer sin sak best som kommer først i køen når nye anlegg skal bygges. Dette kan underbygge noe av årsaken til sprikene som jeg avdekket i graden av universell utforming fra sted til sted (Sundland, 2021). Videre pekes det på at særinteresser blir prioritert foran de politiske målene som er satt på anleggfeltet (Rafoss & Tangen, 2017). Dette gjør at de visjonene som er formulert blir mer eller mindre umulig å oppnå. Dette er et viktig bakteppe for å diskutere funnene fra min undersøkelse.

1.8 Teoretiske refleksjoner

I forhold til dette temaet finnes det mange ulike teoretiske perspektiv som kan brukes. Et av perspektivene som kan brukes er teorien rundt sosiale rom og forventninger. Teorien går ut på at de sosiale rommene vi beveger oss i gir visse forventninger. Et idrettsanlegg kan for eksempel gi en

forventning om fysisk utfoldelse og prestasjon. Disse forventningene kan også kalles anleggenes tause budskap (Tangen, 2009). Dette skaper igjen grunnlag for inklusjon og eksklusjon, noen vil føle seg hjemme under de forventningene rommet gir mens andre vil falle utenfor. Det er her universell utforming kommer inn i bildet. Det er jo kartlagt at funksjonshemmede er noe mindre deltakende enn resten av befolkningen i organisert idrett (Kulturdepartementet, 2011). Noe av grunnen til det kan ligge i at en del idrettsanlegg er lite fremkommelige og lite egnet for idrett for funksjonshemmede. Da vil det ligge et taust budskap om at denne arenaen ikke tar med deg som funksjonshemmet i beregningen. Dette vil gjøre at enn større andel faller bort fra idretten. Hvis man sørger for at anlegg er lett tilgjengelig vil det sannsynligvis ha en positiv effekt på deltagelse.

Hvis man ser litt nærmere på de konkrete begrepene som blir brukt for å underbygge teorien kan vi først se på begrepet «framing». Dette er et begrep fra sosiologen Goffman, som går på at vi vil sette ulike situasjoner innenfor visse sosiale rammer (Tangen, 2009) Et eksempel kan være at man i en fotballkamp har visse regler som gjør at man kan forstå at dette er en fotballkamp. Dette er sosialt konstruerte rammer som gjør at man skaper orden i ulike situasjoner. Et eksempel som er mer relevant for denne oppgaven er at en trapp ved inngangen til et idrettsanlegg kan skape en sosial ramme som ekskluderer funksjonshemmede. Man kan si at «framingen» kan legge grunnlaget for inklusjon og eksklusjon. Noen vil som sagt takle forventningene i anlegget på en bedre måte enn andre. Noe som kan forsterke dette er at idrettsanlegg i dag har en større grad av spesialisering (Tangen 2009) Dette betyr at det er mange idrettsanlegg som tjener et spesifikt formål. Et eksempel er rene fotballanlegg. Dette er anlegg som ikke kan brukes på en mangfoldig eller fleksibel måte, noe som vil øke antallet som blir ekskluderte fra anlegget. Dette er et perspektiv som blir relevant å knytte opp mot deltagelse. Blir anleggene rett og slett for spesialiserte? Dette perspektivet vil bli trukket inn igjen i diskusjonskapittelet.

Ut fra det foregående, har jeg formulert en problemstilling som min undersøkelse skal forsøke å gi svar på.

1.9 Problemstilling

For alle forskere, også en masterstudent, er det viktig å være klar over hva slags kriterier som bør legges til grunn for en problemstilling. Først og fremst bør problemstillingen rette søkelyset mot interessante og vesentlige samfunnsproblemer. (Grønmo 2015, s 74). Dette har jeg forsøkt å få fram over. I tillegg bør problemstillingen legge grunnlag for nye studier av de forholdene som vektlegges i problemstillingen (Grønmo, 2015). Det siste punktet omhandler det at problemstillingen skal bidra til at den samlede forskningen på feltet kan bli videreført på en hensiktsmessig måte. Dette betyr at problemstillingen både skal ta utgangspunkt i tidligere forskning, men også peke ut nye studier

(Grønmo 2015, s 74). Dette skal jeg avklare i diskusjons- og avslutningskapitlet. Det er også viktig at problemstillingen bidrar til å skaffe ny innsikt rundt forholdene som blir belyst. Jeg tror mitt prosjekt kan bidra til det også. For egen del vil jeg argumentere for at forskning i noen sammenhenger bør være nyttig. Jeg håper mine funn vil være samfunnsnyttig ved at de avdekker hvordan norsk idrett ligger an når det kommer til universell utforming av anlegg og de konsekvensene det har for deltagelse blant funksjonshemmede.

I den grad man skal ta politiske visjoner på alvor, og det mener jeg man skal gjøre, så er visjonen «Idrett for alle» utgangspunkt for min problemstilling. Jeg har en antakelse om at det er mangel på universell utforming av idrettsanlegg av norske idrettsanlegg, noe som igjen fører til at ikke alle funksjonshemmede deltar i fysisk og idrettslig aktivitet. Min hovedproblemstilling er derfor dette:

I hvilken grad og på hvilken måte er universell utforming av idrettsanlegg og nærmiljøanlegg kjent og realisert i norske kommuner?

For å presisere så vil jeg gå inn på selve planleggings- og byggeprosessen og da hvordan universell utforming blir prioritert i denne prosessen. For å besvare dette vil det være viktig å se på kommunale planprosesser siden dette legger grunnlaget for hvordan og i hvilken grad universell utforming av anlegg blir prioritert i disse. Jeg har derfor valgt å dele opp problemstillingen i mindre deler, eller underproblemstillinger, som hver for seg bidrar til å besvare deler av problemstillingen.

Ut ifra det litteratursøket jeg har gjennomført, og den litteraturen jeg har benyttet, vil det være noen nøkkelspørsmål som blir avgjørende å ta for seg i dette prosjektet. Det vil være viktig å se på hvordan de 7 grunnprinsippene rundt universell utforming blir etterfulgt i anleggsprosessen. Videre vil det også være viktig å se på om man tenker fremtidsrettet når man bygger nye anlegg, altså om anleggene både kan dekke dagens og fremtidens behov, ikke minst med henblikk på at man vil drifte idretten på en bærekraftig måte. Det viser anleggsresolusjonen til NIF. Der blir også utforming og bærekraft satt i sammenheng. Det er også viktig å se på hvor nærme kommunene er å sikre full integrasjon av funksjonshemmede i idretten ettersom dette er en viktig målsetting i norsk idrettspolitik.

Med andre ord vil jeg se nærmere på følgende 8 underproblemstillinger:

- I hvilken grad foreligger det både kjennskap til og kompetanse på universell utforming bland de kommunalt ansatte i kommunene?
- I hvilken grad foreligger det både kjennskap til og kompetanse på universell utforming på fylkesnivå?
- Hva er status for kommunens anleggsmasse og alderen på anleggene?

- Hvor stort er engasjementet både i befolkningen og blant de kommunalt ansatte for å få til universell utforming.
- Hvilket kjennskap har de kommunalt ansatte til Gia-modellen og får de noen hjelp av denne modellen med henblikk på universell utforming?
- Er den nye strategiplanen for paraidrett er kjent blant de kommunalt ansatte og ser respondentene denne som en hjelp til å få til universell utforming av idrettsanleggene i kommunen?
- I hvilken grad anser de kommunalt ansatt det som realistisk å få til «idrett for alle på bakgrunn av kravet om universell utforming av idrettsanlegg?
- I hvilken grad er bærekraftmålene som er relevante i denne sammenheng, blir realisert i kommunen?

Gjennom å besvare denne hovedproblemstillingen, samt underproblemstillingene, vil jeg kunne bidra til å tette noen av de kunnskapshullene som forskningen så langt ikke har vært opptatt av. Sagt på en annen måte, har ikke forskningen så langt vært nevneverdig opptatt av hvilke erfaringer de som er med i anleggsprosessen har med universell utforming av idrettsanlegg. Dette vil si beslutningstakere saksbehandlere osv. Målet med dette prosjektet er å få brakt disse erfaringene fram i dagen. I tillegg til dette kan det også forhåpentligvis si noe om visjonen til både kulturdepartementet og NIF om «idrett for alle» og «idrettsglede for alle» er en realistisk visjon som kan oppnås. Jeg håper også mine funn kan bidra til en refleksjon over hva som kreves for å oppnå visjonen for funksjonshemmede.

2.0 Metodiske avveininger.

Tidlig i prosessen var jeg ganske sikker på at jeg skulle ha kvalitative semistrukturerte intervju som metode i mitt masterprosjekt. Etter hvert fant jeg ut at det kanskje var mer behov for noen kvantitative data for å dokumentere hvordan det faktisk sto til med gjennomføringen av den statlige politikken på området universell utforming av idrettsanlegg.. Grunnen til dette ligger mye i at man kan gå bredere ut ved hjelp av en kvantitativ undersøkelse. Istedetfor å velge ut noen utvalgte personer til intervju å få deres perspektiver på hvordan arbeidet fungerer kan man heller gå bredere ut ved hjelp av en kvantitativ spørreundersøkelse. Ved å få svar fra flere aktører kan man få et mer omfattende svar på problemstillingen noe som også kan gi en økt samfunnsnytte.

Noen klare styrker ved det kvantitative spørreskjemaet er for det første det at man generalisere funnene. Dette vil si at man når ut til et større geografisk område, og få en større datamengde, som kan generaliseres med større sikkerhet (Jones, 2015) Dette gjør at problemstillingen kan bli besvart på en mer dekkende måte enn et intervju. Videre så vil det også være lettere å opprettholde anonymiteten i en kvantitativ spørreundersøkelse og dermed sikre mer ærlige svar. Her pekes det på at det spesielt ved sensitive problemområder, som f.eks. universell utforming, kan være en fordel å bruke spørreskjema (Jones, 2015 s 148).

Det jeg må prøve å sikre i en kvantitativ spørreundersøkelse, er reliabiliteten, dvs. at tallene mine må kunne stoles på, de må være nøyaktige. I noen tilfeller, når man lager en spørreundersøkelse, vil det være lettere å pynte på sannheten enn det ville vært ved et intervju fordi du ofte må utdype standpunktet du har under et intervju. På den annen side kan det være lettere å være ærlig framfor et spørreskjema enn nå du sitter ansikt-til-ansikt med den person som gjennomfører undersøkelsen. Da er det kanskje lettere å svare det man tror intervjueren ønsker å få til svar. Så det er denne balansegangen jeg må tenke på når jeg utformer et eventuelt spørreskjema. En annen utfordring ved bruk av spørreskjema og dette skjemaets reliabilitet, kan også være å stille klare nok spørsmål slik at respondenten vet hva vedkommende svarer på. Det å stille klare avgrensede spørsmål blir viktig.

I tillegg blir det viktig for validiteten ved metoden dette vil si at man må ha riktig metode i forhold til det man vil finne ut av i sin problemstilling, dvs. at må måler det man ønsker å måle (Jones, 2015). I mitt tilfelle, vil det f.eks. være avgjørende at jeg får målt respondentenes kunnskaper og kompetanse om universell utforming. Sagt på en annen måte, validiteten på metoden blir et viktig fundament for å få til en god oppgave. Jo flere feil som sniker seg inn, jo svakere blir grunnlaget for å trekke sikre konklusjoner. Det som følger er en detaljert framstilling av mine metodiske valg slik at leseren kan gjøre seg opp en mening om mine data er til å stole på eller ikke.

2.1 Datainnsamlingsmåter

Litteratursøk

For å få oversikt over foreliggende forskningslitteratur på feltet, så brukte jeg hovedsakelig søkemotorene Oria og Google Scholar. Søkeordene som har blitt brukt var i første rekke vært «idrettspolitik», «idrettsanlegg», «universell utforming» og «idrett og funksjonshemmede». Siden dette prosjektet skal omhandle norske forhold vil det være mest relevant å bruke norske bidrag rundt dette temaet. Selv om det selvfølgelig også er viktig å kunne se litt bredere enn dette for å sammenlikne norske forhold med andre land sin politikk på feltet. Et eksempel jeg brukte var den engelske veilederen for idrettsanlegg.

Jeg har også brukt biblioteket for å finne relevant litteratur. I tillegg til dette har Statens hjemmesider (regjeringen.no) vært en viktig kilde for å få tak relevante politiske dokument og stortingsmeldinger rettet mot idrettspolitik og politikk rettet mot funksjonshemmede. Og ikke minst var den litteraturen jeg fant og leste, kilde til ytterligere litteratur og forskning. De temaene som har kommet frem under litteratursøket har i hovedsak vært tematikk som omhandler faktorer som fremmer og hemmer deltakelse i idretten samt politiske målsettinger knyttet mot idretts og anleggspolitik. Dette omfatter også de utfordringene som må gjøres noe med for at målsettingene skal kunne bli oppnåelige. Et eksempel på dette er rapporten fra Oslo Economics som tok for seg de faktorene som fremmet og hemmet deltakelse for funksjonshemmede i idretten.

Kvantitativ datainnsamling

Etter grundige overveielser og diskusjoner med veilederen, landet jeg på å bruke en kvantitativ datainnsamling basert på et spørreskjema. Hovedgrunnen til dette ligger i at jeg tror man kan nå ut bredere med et spørreskjema. Dette vil også forhåpentligvis gi et klarere bilde på i hvilken grad statens politikk på universell utforming har blitt konkretisert ute i kommunene. Men dette forutsetter at får et representativt utvalg med personer som har førstehånds kunnskap på området. For å sikre det er det visse metodiske prinsipper som må følges.

Jeg gjennomførte det som kalles en kvantitativ spørreundersøkelse, dvs. en «... systematisk metode for å samle inn data fra personer, bedrifter eller organisasjoner for å gi en statistisk beskrivelse av den populasjonen utvalget er trukket fra» (Ringdal, 2013). Dette vil si at det utvalget jeg har med vil legge grunnlaget for i hvilken grad jeg kan generalisere dataene jeg fått til hele populasjonen. Når jeg for eksempel skal sende ut spørreskjemaet til noen personer (utvalget) som tar del i anleggsprosessene og ikke alle som jobber med disse prosessene (hele populasjonen), må jeg sikre

at de som er plukket ut, er «representative». Jeg endte opp med kommunalt ansatte i tre fylker av i alt 15 fylker (mer om dette senere).

I en spørreundersøkelse som dette kan man velge å gå inn for lukkede eller åpne spørsmål. Lukkede spørsmål vil si at man har spørsmål med faste svarsalternativer. Det er dette som gjelder i de fleste spørreundersøkelser. (Ringdal 2013). De lukkede spørsmålene gir ikke rom for noen videre utdypning av standpunktene. Dette kan man derimot gjøre med åpne spørsmål hvor respondenten kan utdype mer ved at man kan skrive ned lengere svar (Ringdal 2013). I denne undersøkelsen ble det i hovedsak formulert lukkede spørsmål med faste svaralternativer.

Hvis man ser litt på styrker og svakheter ved metoden så kan man begynne med styrkene. Jeg har jo tidligere vært inne på at datamengden ved en slik undersøkelse blir mye større enn ved et kvalitativt intervju. Jeg har derfor valgt å bruke tilgjengelig dataanalyseverktøy som Excel og SPSS. Det er også viktig å påpeke at en kvantitativ spørreundersøkelse er den metoden som er hyppigst brukt i samfunnsvitenskapelige undersøkelser (Ringdal 2013, s 190) Dette betyr at metoden har en vitenskapelig tyngde som gjør den troverdig.

Hvis man sikrer representativiteten på utvalget, og at utvalget er tilstrekkelig stort, vil man kunne få relativt sikre svar på spørsmålene. Et annet punkt som er viktig å ta med seg er det at man kan få mer presise data ved et slikt kvantitativt opplegg. Det vil si at siden man holder seg ganske slavisk til innsamlingsmåten vil dataene også kunne bli mer strukturerte (Grønmo, 2015).

Når man ser litt på den andre siden og svakhetene ved denne metoden så går jo bredden på bekostning av dybden. Det vil si at man ikke får de samme refleksjonene fra respondentene som man ville fått ved et intervju. En annen relevant faktor er frafall. Når man bruker et selvutfyllingsskjema som dette blir kan man regne med en frafallsprosent på 40-50 prosent ifølge Ringdal (2013 s 119). Det er viktig å påpeke at han her bruker skjema som blir sendt ut på papir som eksempel så det kan være forskjeller mellom et papirskjema og en spørreundersøkelse som sendes via Nettskjema (Nettskjema.no) som jeg skal gjøre.

Strukturen i en kvantitativ spørreundersøkelse er ganske rigid. Man ikke har de samme mulighetene for fleksibilitet som man har ved et kvalitativt opplegg. Dette kan være problematisk fordi det ikke er noe rom for å endre på fremgangsmåten. Hvis man da kommer skjevt ut og finner ut at man bør gjøre endringer i opplegget vil dette være vanskelig å få til ved et kvantitativt opplegg (Grønmo 2015). Et annet aspekt går på den avstanden man har til respondentene. Det vil si at man i et kvantitativt opplegg ikke vil komme like tett på kildene som ved et kvalitativt opplegg. Man vil for eksempel ikke ha noe særlig kontakt med respondentene bortsett fra det å sende ut undersøkelsen.

For å markere forskjellen kan jeg bruke et personlig eksempel. Når jeg skal sende ut undersøkelsen vil ikke jeg ha noen kontakt med respondentene bortsett fra det å sende ut undersøkelsen og oppfordre til å svare. Dette gjør at avstanden til feltet man undersøker blir større enn ved et kvalitativt opplegg som intervju hvor man sitter ansikt til ansikt. Dette kan gjøre at man mister noen perspektiver som kunne vært relevante.

Med et kvantitativt opplegg kan også dataene bli relativt overfladiske fordi spørsmålene kan ikke tilpasses alle respondentenes unike erfaringer (Grønmo 2015 s 146). Dette gjør også at man kan gå glipp av relevant informasjon. Et eksempel kan være at en av mine respondenter har mye kompetanse rundt de positive effektene av idrettsdeltagelse da kunne det vært relevant å sende ut spørsmål som fokuserer på dette temaet, men siden det kvantitative opplegget er standardisert må man kjøre et likt opplegg for alle respondenter.

2.2 Utforming av spørreskjema

Noe av det viktigste for suksessen i dette prosjektet er at spørreskjemaet blir utformet på en ordentlig og presis måte slik at dataene blir innsiktsfulle. Det første man må se på er hvilken utspørringsform som skal benyttes. Dette kan gjennomføres enten ved at respondenten blir intervjuet med utgangspunkt i spørreskjemaet eller at respondenten fyller ut skjemaet på egen hånd (Grønmo 2015, s 192)

Jeg har gått for det siste alternativet, men hvor respondentene har fått tilsendt en epost med en link til et nettskjema (Nettskjema.no) i stedet for et fysisk papirskjema. Ved å klikke på linken ville de komme fram til skjemaet som de skulle krysse av for elektronisk. Dette ble så lagret sikkert på nettet. Uansett i papirversjon eller nettversjon må skjemaet utformes slik at det er lett å forstå for respondenten og overkommelig å besvare. Hvis spørreskjemaet blir for avansert vil det være vanskelig for respondenten å motivere seg til å besvare undersøkelsen. Sagt på en annen måte: for å få høyest mulig svarprosent bør skjemaet utformes på en brukervennlig måte.

Neste steg blir da å finne ut om spørsmålene skulle være åpne eller lukkede. Forskjellene mellom disse er at et åpent spørsmål ikke har noen klare svaralternativer. Det vil si at det er opp til respondenten å formulere sitt eget svar. (Grønmo, 2015) Når spørsmålet er lukket vil det stå svaralternativer som respondenten må gå ut ifra og deretter krysse av på det alternativet som passer best. I en strukturert utspørring vil de fleste spørsmålene være lukkede, men det kan også være rom for noen åpne spørsmål (Grønmo, 2015). Fordelen med lukkede spørsmål er ifølge Grønmo at disse spørsmålene er lettere å håndtere for respondentene. Det kan være spesielt nyttig hvis det er vanskelig eller sensitiv tematikk (Grønmo, 2015 s 194). Det kan også være med på å gjøre spørsmålene enklere å besvare ettersom man har noen alternativer å lene seg på. Det man også må

passer på er at ikke spørsmålene virker ledende for respondenten slik at ikke respondenten føler at man bør krysse av på et visst alternativ. Hvis dette skjer, vil validiteten i undersøkelsen bli svekket.

I denne undersøkelsen ble det flest lukkede spørsmål med svarsalternativer. Som det framgår av «Innledning», valgte jeg å formulere 8 forskningsspørsmål jeg ville forsøke å besvare. Disse ble da ansett som de viktigste temaene for å gi svar på hovedproblemstillingen. Ufra disse formulerte jeg 30 spørsmål, 28 lukkede spørsmål og 2 åpne (Vedlegg 1). Grunnen til det ligger i at det i en kvantitativ spørreundersøkelse vil være lettere å analysere dataene om man har faste svarsalternativer. Dette kunne blitt veldig krevende om man baserte seg på åpne spørsmål, spesielt når det blir en større mengde respondenter. For å redusere kompleksiteten måtte man da kanskje rekode alle de åpne svarene til faste svaralternativer. Men da er man jo like langt.

Samtidig vil det bli mer forutsigbart for mine respondenter å svare på hvis man har alternativer å lene seg på. I tillegg kan det være utfordrende for respondentene å skrive ned refleksjoner når man skal besvare et skjema. Svarprosenten ville kunne ha blitt lavere. Konklusjonen ble for meg at det både er enklere for meg når jeg skal tolke resultatene og for mine respondenter når de besvarte spørsmålene at det var mest lukkede spørsmål. Likevel har jeg i to tilfeller valgt å ha med to åpne spørsmål hvor respondentene hadde muligheten til å komme med noen refleksjoner. Dette er fordi idrettskonsulentene som er invitert vil sitte på mye kunnskap rundt idretts og anleggspolitikken i Norge. Det var interessant å høre deres uttømmende kommentarer til akkurat disse spørsmålene.

Det er ytterligere noen generelle regler for hvordan spørsmålene i et spørreskjema skal utformes. Første punkt er at spørsmålene må være nøytrale, man skal ikke lede respondenten mot et svar (Grønmo, 2015) Et annet punkt er at spørsmålene bør være klare, entydige og presise (Grønmo 2015, s 201) Dette vil være viktig fordi respondenten må vite hva han eller hun svarer på her er det også viktig at spørsmålene er endimensjonale. Det vil si at hver formulering i spørreskjemaet bare skal inneholde et spørsmål (Grønmo 2015, s 200) Dette vil gjøre det enklere både for respondentene, men også for meg når dataene skal analyseres. Den siste regelen som er viktig å tenke på i utformingen av spørsmål er at språket skal tilpasses mitt utvalg av respondenter. Siden jeg skal sende ut min spørreundersøkelse til idrettskonsulenter vil det være viktig at jeg formulerer mine spørsmål basert på begreper og temaer de behersker og er fortrolige med. Siden dette utvalget sitter på mye kunnskap rundt tematikken om universell utforming, vil det være naturlig å bruke noen faguttrykk eller henviser til dokumenter de sannsynligvis kjenner til. Et eksempel er Stortingsmelding 26 «Den norske idrettsmodellen». Jeg forventer at alle som jobber med idrettsplanlegging i kommunene kjenner til denne meldingen.

2.3 Utvalg

Det finnes noen kjente problemer man kan støte på under datainnsamlingen. Som nevnt tidligere er frafall i en undersøkelse som dette et gjentakende og alvorlig problem. Grønmo peker på at respondentene må være villige og motiverte til å svare for å sikre at kvaliteten på dataene blir gode (Grønmo 2015, s 209) For å få til dette pekes det igjen på at man bør tilpasse spørsmålene til det utvalget man har. I tillegg til dette er forståelsen fra respondentens side viktig de må forstå formuleringene for å kunne gi gode svar.

Et problem som gjorde seg spesielt gjeldende under undersøkelsen var utfordringen med å få opp svarprosenten til et ønskelig nivå. Dette kan ha noe med formatet på undersøkelsen, dvs. i form av et nettskjema. Dette var kanskje uvant for noen av respondentene. Jeg fant det nødvendig å purre to ganger i tillegg til den opprinnelige invitasjonen. Begge purringene førte til en økning i svarprosent, men prosenten ble likevel en del lavere enn målsettingen (se neste side).

Min undersøkelse undersøker status på universell utforming av norske idrettsanlegg i norske kommuner. Dette vil si at fokuset i prosjektet kommer til å ligge på det kommunale nivået og informasjonen jeg henter inn er knyttet til kommunalt ansatte. Undersøkelsen ble gjennomført uten registrering og lagring av persondata og trengte derfor ikke godkjenning av NSD, nå Sikt. En ytterligere sikring av anonymiteten til respondentene ble ivaretatt gjennom bruken av Nettskjema.

Det finnes 15 fylker og 356 kommuner. For meg var det for krevende å skulle finne ut epostadresser til alle kommunalt ansatte som jobber med universell utforming av idrettsanlegg, altså å bestemme populasjonen. Om jeg sendte det til hver eneste kommunale administrasjon i Norge var jeg redd for at henvendelsen ville drukne i alle andre henvendelser kommunene får. I min situasjon var det å også viktige å gjøre noen praktiske tillempinger. For meg var det kun praktisk mulig å hente inn epostadresser via fylkesnivået. For å gå litt mer spesifikt inn på utvalget så har jeg gjort et strategisk utvalg på grunn av at jeg har siktet meg inn på en utvalgt gruppe for undersøkelsen. Dette blir da idrettskonsulenter i kommuner fra tre fylker. Fremgangsmåten her blir da strategisk utvelgning ved seleksjon. (Grønmo 2015, s 116).

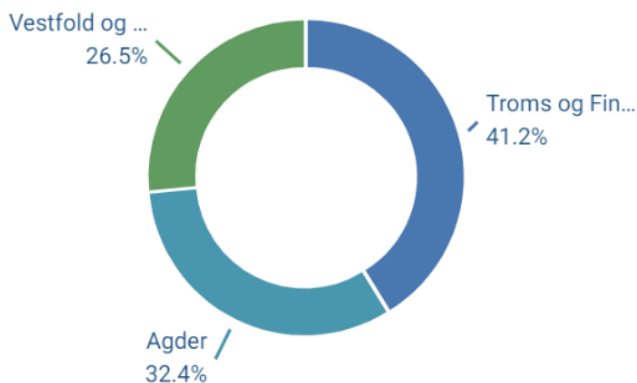
Det er likevel viktig at mitt utvalg blir representativt. Dette vil si at utvalget gjenspeiler den populasjonen som min problemstilling gjelder. Jeg endte opp med å få tilgang til eposter til idrettskonsulenter fra tre fylker, Vestfold og Telemark, Agder og Troms og Finnmark. I alt besto denne listen av 100 respondenters eposter. Det skulle i utgangspunktet gi et brukbart utvalg for disse tre fylkene. Dessverre var det kun 34 respondenter som til slutt sendte inn et ferdig utfylt skjemaet, og det på tross av 3 puringer. Det gir en svarprosent på 34. Som nevnt foran, antydet Grønmo at spørreundersøkelser ofte opplever et frafall på 40-50%, altså en svarprosent på 50-60.

Jeg er et godt stykke unna det. Men i den forannevnte Bufdir undersøkelsen (2018) endte man opp med en svarprosent på 31 da neste 400 kommuner skulle besvare et spørreskjema om universell utforming i kommunen. Slik sett er min svarprosent ikke så helt ille. Jeg må bare være forsiktig med å trekke for bastante konklusjoner ut fra de resultatene jeg sitter igjen med.

Jeg føler imidlertid at jeg fått en bred representasjon i undersøkelsen ved å få med kommunalt ansatte i disse tre fylkene. Det åpner for å hevde at mitt utvalg er forholdsvis representativt. Grunnen til det ligger jo i at disse fylkene strekker seg fra helt sør i landet til nord. Dette betyr at fylkene er veldig ulike i forhold til for eksempel geografi og klima. Dette gjør at hvert enkelt fylke trolig vil ha ulike behov på anleggsfronten. Videre ser det ut til at både store og små kommuner er representert. Noe som er viktig fordi det vil være forskjeller ut fra kommunestørrelse man må være oppmerksom på. Men det blir ikke systematisk undersøkt i denne undersøkelsen, nettopp på grunn av svarprosenten.

2.4 Analyse av dataene

De besvarte spørreskjemaene ble oppsummert via Nettskjema sin mulighet til å generere en «rapport» som oppsummerte svarene fordelt på antall og prosent. Jeg valgte å hente ut en rapport som viste fordelingene som sektordiagram (se illustrasjonen under).

På grunn av utvalgets størrelse var det ikke mulig å fordele dataene på viktige bakgrunnsvariabler som «kommunestørrelse» og «utdanningsbakgrunn» slik jeg opprinnelig hadde planer om. Kun variabelen «fylke» kunne brukes som en bakgrunnsvariabel for å avdekke forskjeller i datamaterialet. Hadde dette blir gjort for de to førstnevnte variablene, ville antallet i hver kategori bli for lite. Dessuten ville det kunne å svekke anonymiteten til respondentene. Sagt på en annen måte: jeg gjennomførte en bivariat analyse av «fylke» og de andre variablene. Det vil si, jeg ønsket

å se om det var noen sammenheng mellom to variabler, en 'årsak' og en 'virkning' (Grønmo 2015 s 311). I mitt tilfelle blir det sammenhengen mellom fylke og graden av universell utforming. Skulle variabelen «utdanningsbakgrunn» også vært med ville det blitt en multivariat analyse.

Analysen i denne avhandlingen består da i første rekke å se nærmere på de forskjellige frekvensfordelingene i prosent som framkommer på de spørsmålene jeg stilte i spørreskjemaet. Men får å gå litt i dybden, tross utvalgsstørrelsen, var det kun mulig å bruke bakgrunnsvariabelen «fylke» for å gå litt i dybden.

Et eksempel kan være at 30 prosent av respondentene krysser av på alternativet «Vi har gjort en god jobb» på spørsmålet rundt hvordan dagens status på arbeidet med universell utforming er. Om dette fordeles på «fylke» vil det kunne framkomme visse forskjeller mellom fylkene. Jeg gjorde denne enkle krysskjøringen via statistikkprogrammet SPSS. Tabellene for denne type kjøring er ligget som vedlegg 2.

Oppsummert vil jeg hevde at dataene gir visse indikasjoner på hvordan situasjonen er rundt universell utforming av idrettsanlegg i Norge og hvordan dette ligger an i forhold til de statlige målsettingene som er satt opp. Med mer forskning, med større representasjon fra flere fylker dette bildet mer reelt.

2.5 Etske perspektiv

Når man skal gjennomføre en undersøkelse som dette vil det være viktig å ta for seg de etiske problemstillingene man kan møte på underveis og legge opp undersøkelsen etter disse. I Norge har vi et godt utarbeidet sett av forskningsetiske retningslinjer. For min undersøkelse gjelder særlig «Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora» (NESH, 2021). Min undersøkelse, nettopp fordi den ikke registrerer eller lagrer inn personopplysninger, trengte ikke godkjenning av NSD (nå Sikt). Like fullt har jeg forsøkt å følge de forskningsetiske retningslinjene slik de er formulert på nettsidene.

De mest aktuelle retningslinjene for min del blir det å sørge for at samtykke blir innhentet. Dette gjelder også der det ikke oppgis personopplysninger (NESH 2021) I mitt prosjekt ble det i invitasjonen understreket at det var helt frivillige å svare på spørreskjemaet. Det ble heller ikke gitt noen insentiver for å svare. I tillegg til dette var undersøkelsen anonymisert så svarene som ble gitt kan ikke spores tilbake til respondentene. Jeg har kun tilgang til de anonymiserte svarene på Nettskjema.

Andre etiske aspekter som er viktig å ta med er at forskningen i dette prosjektet har vært fri og uavhengig. Det har ikke vært noen andre interesser eller organisasjoner som har påvirket dette

arbeidet slik at svarene er påvirket. Et annet viktig punkt her er hvordan formidlingen av resultatene blir gjennomført. Dette må gjøres skikkelig og forståelig både for andre forskere og de som jobber utenfor akademia. Jeg tenker spesielt at en slik undersøkelse blir viktig å formidle til aktører som jobber utenfor akademia. Dette er fordi at det ville vært en fordel om resultatene ble tilgjengelig for flest mulig slik at så mange som mulig får økt kunnskap rundt tematikken. Min masteroppgave er en slik formidling. Jeg vurderer også å skrive en kronikk i etterkant av eksamen for å formidle til et bredere publikum, f.eks. i tidsskriftet *Idrett & Anlegg*. Det er også viktig at formidlingen representerer «virkeligheten» ved å opprettholde validiteten i forskningen slik at den rett og slett er til å stole på. (NESH 2021)

I tillegg til disse, finner jeg grunn til å utdype de viktigste elementene via annen litteratur. Hvis man ser på de syv forsvarslinjene i boken til Ruytter (2010) så er det noen av disse som blir ekstra viktige å ta høyde for i min undersøkelse. Man kan begynne med den første forsvarslinjen dette går på «Ansvar». For å linke dette opp mot min undersøkelse så vil denne forsvarslinjen gå på at det er jeg som forsker som står med ansvaret for at undersøkelsen blir gjennomført på riktig måte. En annen forsvarslinje som kan være relevant er «Forholdet mellom risiko og nytte». I boken til Ruytter handler dette om at «risikoen for skade og ubehag må stå i et rimelig forhold til nytten» (Ruytter 2010 s 30) I min undersøkelse er risikoen for ubehag minimal vil jeg si. Det eneste som kunne blitt tolket som ubehagelig er vel om spørsmålene hadde blitt veldig inngående eller personlige, men dette tror jeg hadde vært en mer aktuell problemstilling om jeg hadde gjennomført fysiske intervju. Jeg tror derimot nytteverdien av denne undersøkelsen kan bli stor. Dette har jeg tidligere vært inne på og dette handler rett og slett om at prosjektet vil være veldig aktuelt med tanke på de politiske målsettingene som er satt rundt temaet.

3.0 Resultater

Hva fant jeg som svar på problemstillingene? Det skal jeg nå presentere. Innledningsvis går jeg igjennom bakgrunnen til respondentene. Etter det går jeg inn på kjennskapen respondentene har til de 7 prinsippene rundt universell utforming. Videre skal vi se på dataene rundt anleggene. Når dette er uavgjort vil jeg gå nærmere inn på Gia-modellen både i forhold til kjennskap, men også i forhold til bruk under arbeidet med universell utforming. Deretter skal jeg se nærmere på de barrierene som kan forhindre universell utforming og respondentenes syn på dette. Samtidig som jeg også går innom kompetansen i kommunene og synspunkter i forhold til medbestemmelse. Avslutningsvis vil jeg se litt på status på deltagelse i idretten og utviklingen på deltagelse blant funksjonshemmede. Helt til slutt ser jeg på synspunkter rundt den nye strategiplanen for paraidrett og visjoner for fremtiden.

Resultatene vil bli presentert i det jeg opplever som en logisk rekkefølge. Oppbygningen gjenspeiler også i stor grad hvordan undersøkelsen så ut for respondentene i skjemaet. I og med at utvalget ble så lite, har jeg, som nevnt i metoddelen, bare kunnet gjøre bivariate analyser med «fylke» som uavhengig variabel.

Jeg benytter de figurene som ble gjort tilgjengelig på Nettskjema på grunnlag av de svarene som ble sendt inn. Størrelsene på figurene varierer noe for å kunne tilpasse de til sideoppsettet.

3.1 Tilhørighet og utdanning

Som nevnt i metoden så endte undersøkelsen på 34 leverte svar. Den største andelen svar har kommet fra Troms og Finnmark med 14 leverte svar, mens Agder kommer rett etter med 11 tett etterfulgt av Vestfold og Telemark med 9 svar. Dette viser at det er en relativt jevn fordeling av svar mellom fylkene (se fig 1). Dette er en fordel fordi at hensikten med undersøkelsen var å nå ut bredt for å få et godt bilde på hvordan dagens bilde rundt universell utforming av idrettsanlegg ser ut i norsk sammenheng.

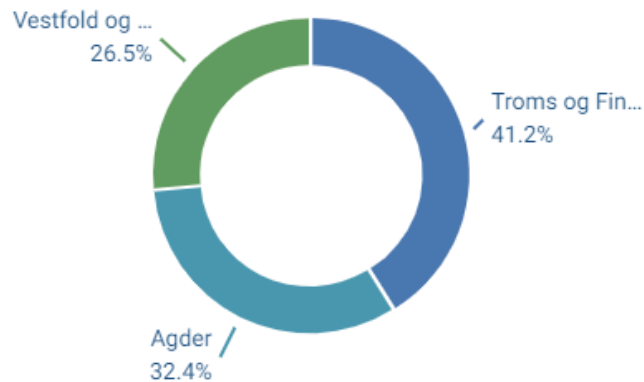

Fig 1 Svarsprosent fordelt på fylker

Kommunestørrelsen har vi også tall på. I figur 2 ser man at det er de minste kommunene som har kommet med flest besvarelser. Hvor de kommunene som er under 2000 innbyggere har flest besvarelser. Noe av grunnen til dette kan jo ligge i at det er en god del mindre kommuner i Troms og Finnmark. Siden det er dette fylket som har flest besvarelser. Det skal også sies at svarene er jevnt fordelt i forhold til størrelse på kommunen.

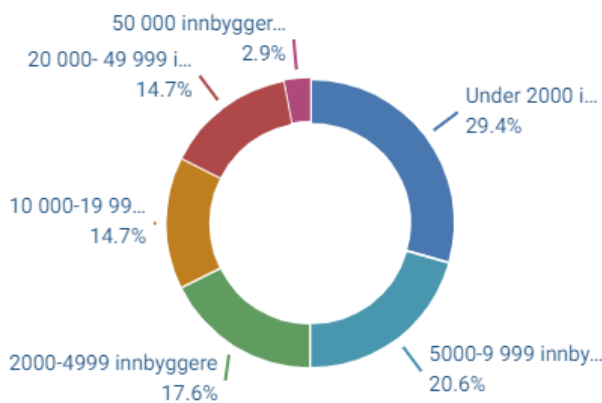

Fig 2 Svar fordelt på kommunestørrelse

Respondentene ble også spurt om hva slags utdanningsbakgrunn de hadde. Vi ser i figur 3 at det er idrettsfaglig og annen utdanning som ligger i front tett etterfulgt av økonomisk utdanning. I tillegg er det også noen med kulturfaglig og teknisk utdanning. Hvis man skal tolke noe ut fra dette så kan man tenke seg til at de som har en idrettsfaglig og kulturfaglig bakgrunn vill ha en inngående kunnskap rundt de politiske prosessene som foregår på idretts og kultur feltet siden dette sannsynligvis har vært en del av studiet. Samtidig vil dette kunne utjevne seg med erfaring i jobben.

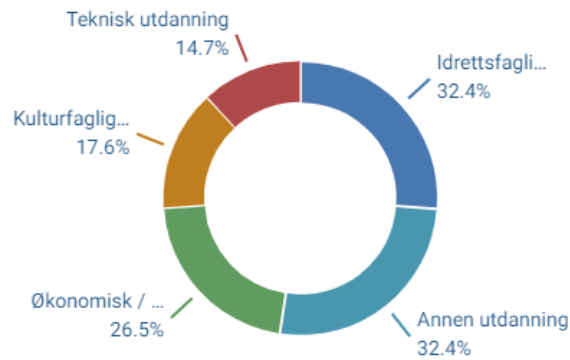

Fig 3 Utdanningsbakgrunn på respondentene

I alle fylkene var det overvekt av idrettsfaglig utdanningsbakgrunn, men det var store variasjoner. I Agder var det 18,2% som hadde denne utdanningen, i Troms og Finnmark 28,6% og Vestfold og Telemark 55,6%.

3.2 De syv prinsippene rundt universell utforming av idrettsanlegg.

Som nevnt tidligere så utarbeidet kulturdepartementet syv prinsipper som skal legge grunnlaget for arbeidet med universell utforming av idrettsanlegg. De neste figurene vil gå nærmere inn på svarene respondentene ga på mine spørsmål rundt dette.

Figur 4 viser hvilken kjennskap respondentene har til de syv prinsippene som ble utarbeidet av kulturdepartementet i 2012 i forhold til universell utforming av idrettsanlegg. Hovedtrekkene her er at de fleste har noe kunnskap rundt prinsippene, men det er også faktisk noen som ikke kjenner til disse prinsippene i det hele tatt. Dette tenker jeg er ganske spesielt siden disse prinsippene ble publisert for over 10 år siden. Jeg vil tenke at det bør være en forutsetning at man kjenner til disse prinsippene om man skal arbeide med universell utforming på en god måte. Dette betyr at det er rom for forbedring på dette punktet

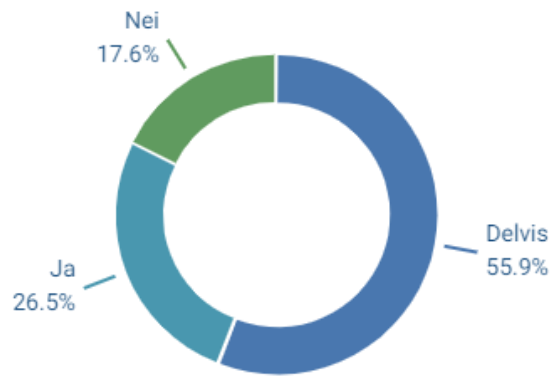

Fig 4 Kjennskap til de syv prinsippene rundt universell utforming

Fordelt på fylke ser vi at 9,1 prosent fra Agder svarte «Nei» på spørsmål om de kjente de syv prinsippene. I Troms og Finnmark var det 4,3 prosent som svarte «Nei», mens det i Vestfold og Telemark lå svaret på 33,3 prosent.

I de neste figurene vil jeg gå nærmere inn på hvert enkelt prinsipp. Figur 5 viser respondentenes svar på spørsmålet om fleksibiliteten på anlegget. Som jeg har vært inne på tidligere i oppgaven så går dette prinsippet ut på at anlegget skal kunne brukes på forskjellige måter å være tilgjengelig for flest mulig. Det man kan se ut ifra denne figuren er at de fleste respondentene er ganske godt fornøyde med etterfølgelsen av dette prinsippet. De fleste har krysset av på at de aller fleste eller en god del av anleggene har god fleksibilitet.

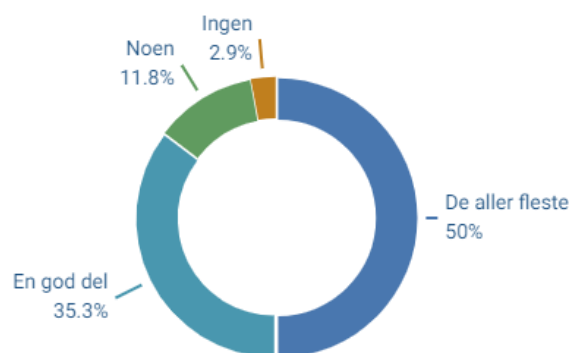
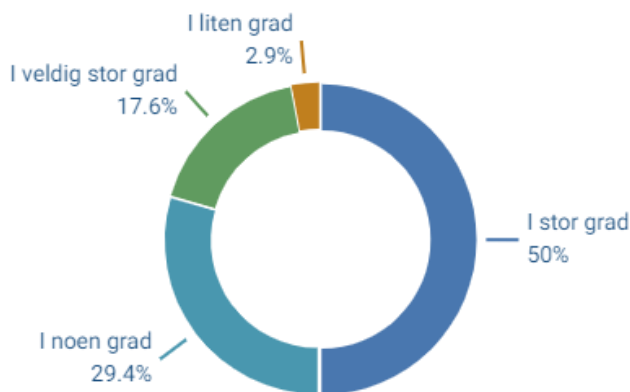

Fig 5 Prinsippet om at anleggene skal være fleksible å bruke

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på svaralternativet «en god del»: I Agder ble svarprosenten 36,4 prosent, i Troms og Finnmark ble det 35,7 prosent og i Vestfold og Telemark kom prosenten på 33,3 prosent.

Figur 6 viser respondentenes vurdering av tilgjengeligheten på anleggene. Dette vil si om alle kan ta i bruk anlegget uavhengig av funksjonsnivå. Det vi ser her er at det er litt mer variasjon i svarene, men de fleste mener at de fleste anlegg er tilgjengelige. Det skal også sies at det er en vesentlig andel som har krysset av på «i noen grad» Dette tyder på at det kreves en del arbeid i disse kommunene for å gjøre anleggene mer tilgjengelige

. Fig 6 Prinsippet om at anleggene skal være tilgjengelige.

Når vi ser på svarene fylkesvis ser man at svarene fordelte seg slik: I Agder svarte 27,3 prosent «I noen grad», mens det i Troms og Finnmark kom på 21,4 prosent og i Vestfold og Telemark kom på 44,4 prosent.

Figur 7 viser respondentenes svar på hvor forståelig den praktiske informasjonen er på anleggene. Dette kan gå på info rundt toalettfasiliteter, hvordan man kommer seg rundt på anlegget, bruk av ledelinjer osv. Det vi kan se her er at det er relativt store variasjoner i svarene. Størsteparten mener at informasjonen er god, men det er også mange som mener at informasjonen bare er ok eller dårlig. I tillegg til at det er veldig få som mener informasjonen er veldig bra. Dette tyder på at det også på dette punktet kreves mye arbeid for at dette prinsippet skal bli oppnådd,

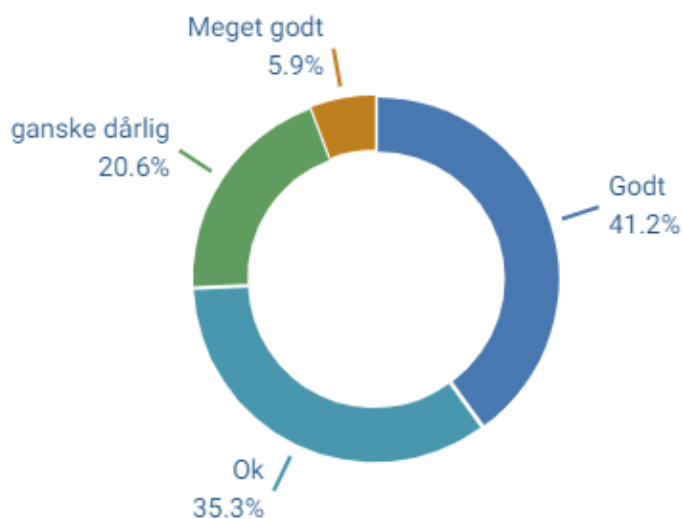

Fig 7 Prinsippet om at det skal foreligge forståelig informasjon

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på alternativet «Godt»: I Agder kom svarprosenten på 54, 5 prosent, i Troms og Finnmark kom den på 42,9 prosent, mens det i Vestfold og Telemark endte på 22,2 prosent. En klar forskjell mellom fylkene altså.

Figur 8 viser respondentenes svar på om anleggene er enkle og intuitive å bruke. Det betyr at utformingen på anlegget skal være lett å forstå uavhengig av ferdighetsnivå og funksjonsevne. Som vi ser, er de fleste respondentene godt fornøyd med arbeidet på dette punktet. Over halvparten mener at dette er etterfulgt på en god måte. Selv om en del også har krysset av på i noen eller mindre grad

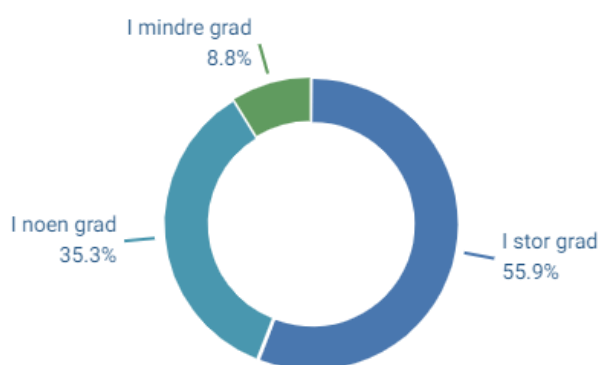

Fig 8 Prinsippet om at anleggene skal være enkle og intuitive å bruke

Fordelingen fylkesvis på svaralternativet «I noen grad» ble slik: I Agder ble prosenten 27,3 prosent, i Troms og Finnmark kom det på 35,7 prosent mens det i Vestfold og Telemark endte på 44,4 prosent.

Figur 9 viser svarene i forhold til anleggenes toleranse for feil. Det vil si at utformingen skal minimalisere farer og skader som kan gi ugunstige konsekvenser. (Kulturdepartementet 2012) Her kan man se at svarene fra respondentene er veldig blandet. Noe som betyr at det sannsynligvis kreves en del arbeid for å etterfølge dette prinsippet.

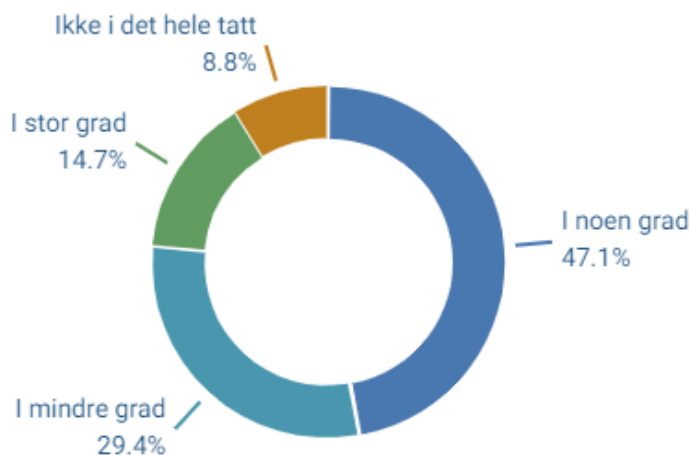

Fig 9 Prinsippet om toleranse for feil på anleggene

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på alternativet «I noen grad»: I Agder kom prosenten på 36,4 prosent, i Troms og Finnmark endte det på 50 prosent, mens det i Vestfold og Telemark endte på 55,6 prosent.

3.3 Informasjon om kommunenes eksisterende anlegg

Respondentene ble også bedt om å oppgi litt generell info rundt de kommunale anleggene i de fylkene som er med i denne undersøkelsen.

Figur 10 viser snittalder på anleggene i kommunene. Tallene viser at den generelle anleggsmassen er ganske gammel. Dette er med på å underbygge hvorfor det har blitt et økt fokus på en ny anleggsreform og rehabilitering. Det man også kan ta med seg fra figuren er det at de fleste anleggene enten er eldre eller akkurat rundt tidspunktet for da veilederen ble publisert, noe som gjør at man eventuelt måtte tilpasse seg veilederen etter anlegget var ferdigstilt.

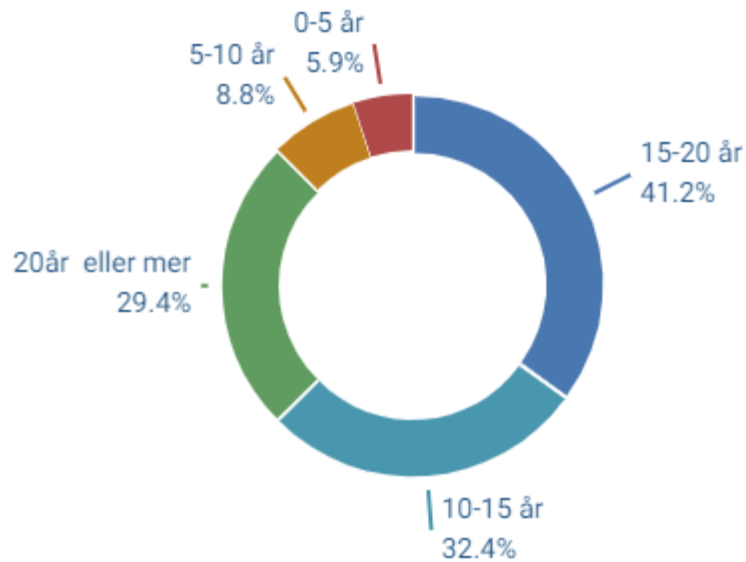

Fig 10 Alder på de kommunale anleggene.

Fordelt på fylke ser vi at gjennomsnittsalderen for de kommunale anleggene er «eldst» i Vestfold og Telemark (20 år eller mer i 45% av svarene), «nest eldst» i Troms og Finnmark (15-20 år i 42,9% av svarene) og «yngst» i Agder (10-15 år i 45,5% av svarene).

Figur 11 viser om respondentene mener sine anlegg trenger rehabilitering for å etterfølge dagens krav til universell utforming. Det vi ser her er at ingen har krysset på alternativet «minimal /veldig liten grad», så alle er enige om at det kreves noe rehabilitering. Graden som kreves varierer derimot veldig ifølge respondentene, men dette viser nok hvorfor rehabilitering av idrettsanlegg har blitt satt på dagsorden fra sentralt hold.

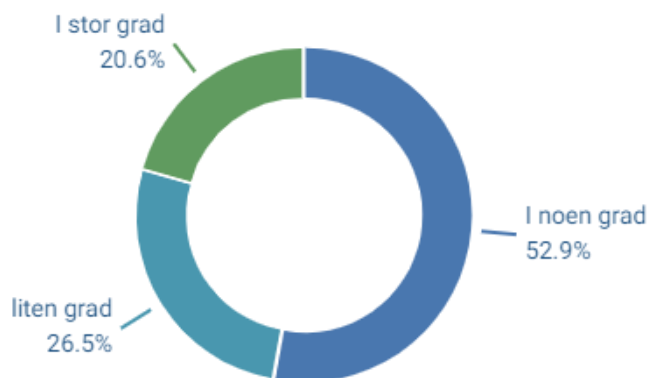

Fig 11 Rehabilitering av anlegg

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på svaralternativet: «I noen grad»: I Agder svarte 63,6 prosent dette. I Troms og Finnmark lå svaret det på 50 prosent, mens det i Vestfold og Telemark kom på 44,4 prosent.

Figur 12 viser hvor ofte kommunene får henvendelser rundt universell utforming. Figuren viser at det ofte er relativt sjeldent at kommunene får disse henvendelsene. Vi ser her at flesteparten svarer ca. 1 gang i året og 1 år eller mer som er det alternativet som er i front. Selv om det også er en del som har krysset av på at de får henvendelser oftere.

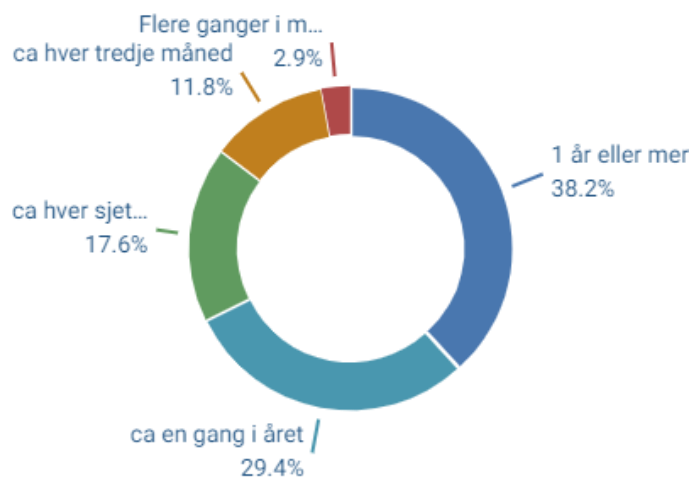

Fig 12 Henvendelser rundt universell utforming

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på svaralternativet «1år eller mer». I Agder svarte 36,4 prosent dette, mens det i Vestfold og Telemark endte på 44,4 prosent og i Troms og Finnmark endte det på 35,7 prosent.

Figur 13 viser saksbehandlingstiden fra henvendelse til tiltaket er gjennomført. Det man kan ta ut ifra denne figuren er det også her er ganske store variasjoner. De fleste sier at det tar rundt 6 måneder noe som er ganske rimelig. I tillegg er det også mange som får det ned mot 3 måneder. Men det er også mange som mener det tar flere år noe som er alt for lang tid, slik jeg ser det. Det skal jo også sies at tiden mellom henvendelse og tiltak vil variere fordi noen prosjekter vil ta lengere tid å gjennomføre enn andre.

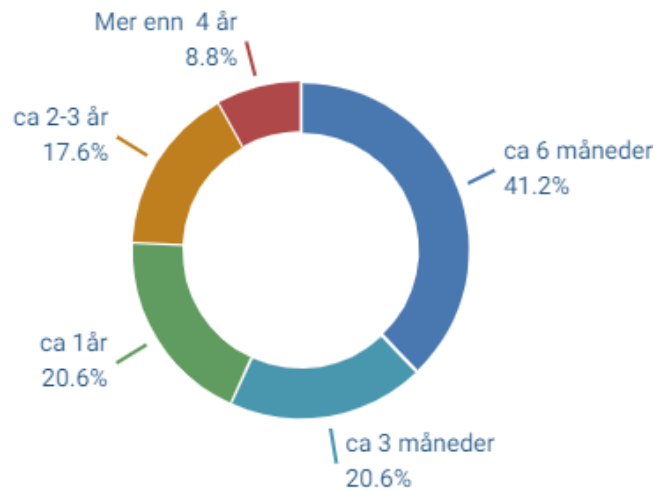

Fig 13 Tid fra henvendelse til tiltak.

Fordelingen fylkesvis fordelt svaralternativet «ca. 6 måneder» seg på følgende måte. I Agder krysset 36,4 prosent av på dette alternativet, mens det i Troms og Finnmark kom på 35,7 prosent, og i Vestfold og Telemark kom på 55,6 prosent.

Figur 14 viser anleggstypene det er flest av i kommunene. Her ser man at det er fotballanlegg som er i klart flertall, mens det også er mange tur og skiløyper i tillegg til idrettshaller. Det er ikke så veldig overraskende at det er flest fotballanlegg i kommunene ettersom fotballforbundet er flinke til å sette fokus på anleggsbygging og få igjennom sine krav. I tillegg til dette er fotball også den idretten flest er aktive i når det kommer til organisert idrett.

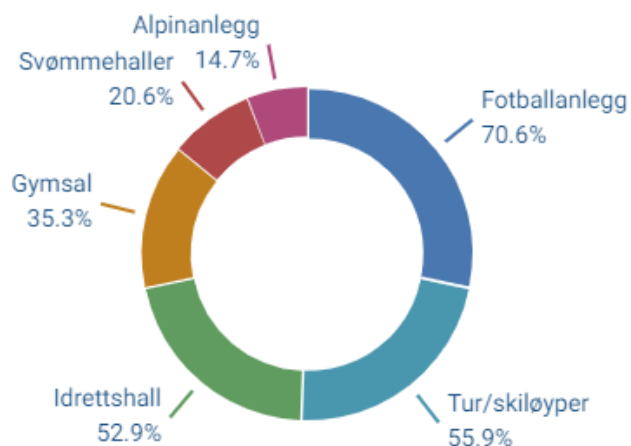

Fig 14 Anleggstyper i kommunene

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på alternativet «Fotballanlegg»: I Agder ble svarprosenten på 81,8 prosent, i Troms og Finnmark kom det på 64,3 prosent, mens det i Vestfold og Telemark kom på 66,7 prosent

3.4 Kjennskap til Gia-modellen

Når det gjelder Gia-modellen så er det overraskende lite kjennskap til denne modellen. 67,6 prosent av respondentene sier at de ikke kjenner til den. Det gjør også at den ikke brukes i noen særlig grad i en rådgivnings- eller veiledningsfase (se under). Siden modellen har vært ute i drøyt 2 år nå (publisert på gode idrettsanlegg.no 19 januar 2021), burde flere hatt kjennskap til den hvis modellen skulle fått en praktisk verdi. (Se fig 15)

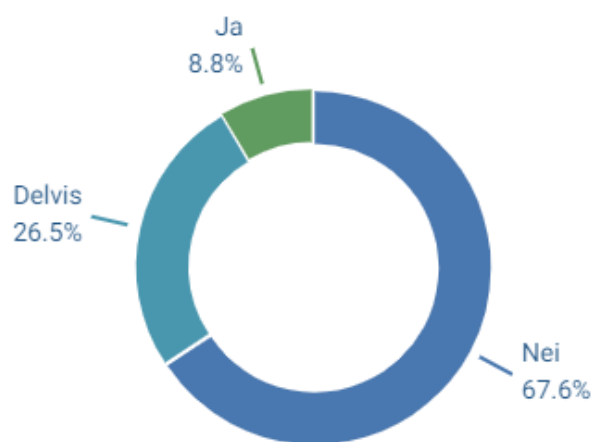

Fig 15 Kjennskap til Gia-modellen

Fordelingen fylkesvis fordelte svarene seg slik: I Agder svarte 81,8 prosent «Nei», i Troms og Finnmark ble det på 64,3 prosent, mens det i Vestfold og Telemark kom på 55,6 prosent.

Figur 16 viser i hvilken grad Gia-modellen blir brukt til veiledning av nye anleggsprosjekter. Det vi kan se her er at modellen blir brukt veldig lite. Dette samsvarer med forrige figur siden det er lite kunnskap om modellen blant mine respondenter gir det også mening at figuren ikke blir brukt.

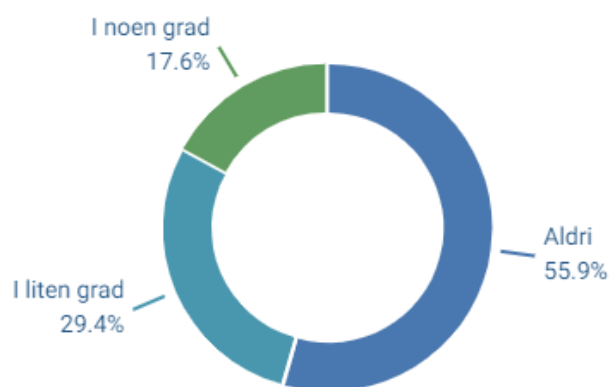

Fig 16. Bruk av Gia-modellen

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på svaralternativet «Aldri»: I Agder ble svarprosenten på 63,6 prosent, i Troms og Finnmark endte det på 42,9 prosent, mens det i Vestfold og Telemark endte på 55,6 prosent.

Figur 17 viser respondentenes svar rundt om Gia-modellen er til hjelp i arbeidet med universell utforming. Her ser man at ingen har svart «i stor grad» og at de fleste ikke kjenner til modellen. Selv om det er en vesentlig andel som sier den blir brukt i noen grad. Grunnen til at det er forskjell på svarprosenten på de som krysset av på nei på spørsmålet om de kjente til modellen og kjenner ikke til på dette spørsmålet er nok det at jeg fikk noen henvendelser fra mine respondenter om å ha med «kjenner ikke til» som et svarsalternativ noen dager etter at undersøkelsen var sendt ut. Dette gjorde at de første som svarte på undersøkelsen ikke hadde mulighet til å krysse av for dette alternativet.

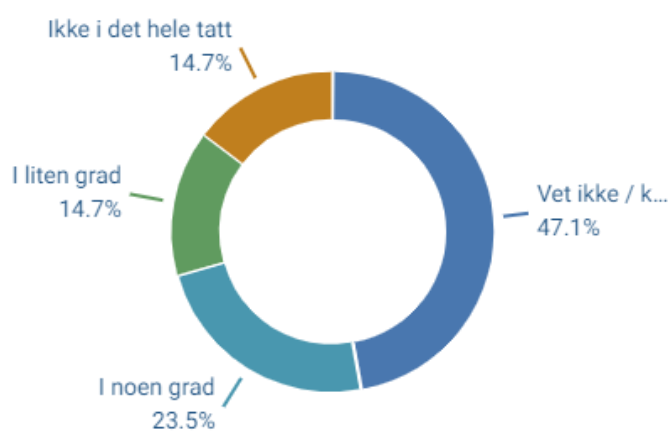

Fig 17 Hjelp fra Gia-modellen rundt arbeidet med universell utforming

På fylkesnivået er tallene størst for svaralternativet «vet ikke/kjenner ikke til» for henholdsvis Agder (54,5%), Troms og Finnmark (50%) og Vestfold og Telemark (33,3%).

3.5 Barrierer, kunnskap, kompetanse og medvirkning

Hva tenker så respondentene om universell utforming av idrettsanlegg? Hvilke barrierer foreligger for å gjennomføre de politiske ambisjonene? Hvilken kunnskap, kompetanse og medvirkning foreligger? Sagt på en annen måte: denne delen vil dokumentere frem hva respondentene mener om dagens status rundt universell utforming av idrettsanlegg.

Figur 18 viser barrierene som forhindrer universell utforming ifølge respondentene. Det vi ser her er at mangel på menneskelige ressurser og økonomiske forutsetninger scorer høyt. Lite kunnskap kommer også inn som en vesentlig faktor og dette går nok litt hånd i hånd med mangel på ressurser. Jeg tenker at dette kan gjøre seg spesielt gjeldende i mindre kommuner hvor det sannsynligvis er et mindre apparat som vil jobbe med dette enn i en større kommune. Når det gjelder økonomi så vil det være en større fleksibilitet i en kommune med god økonomi å bygge og rehabilitere anlegg i tråd med kravene om universell utforming.

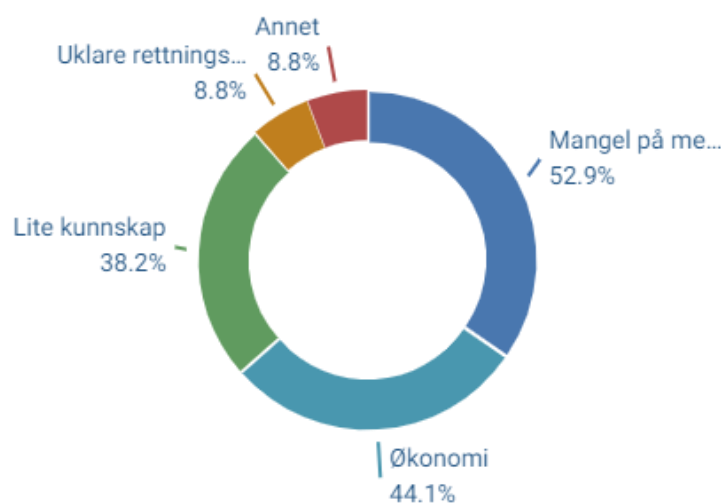

Fig 18 Barrierer som forhindrer universell utforming

Ser man på fordelingen fylkesvis ble svarene slik på svaralternativet «Mangel på menneskelige ressurser»: I Agder krysset 27,3 prosent av på alternativet, mens det i Troms og Finnmark endte på 21,4 prosent og i Vestfold og Telemark ble 33,3 prosent.

På spørsmål om kommunens kompetanse på universell utforming, ser vi at respondentene mener at kompetansen er «middels» eller «god», men den viser også at det er rom for forbedring (fig. 19). Ideelt sett skulle det nok vært en større andel som krysset av på meget god for å kunne si at kompetansen er tilfredsstillende.

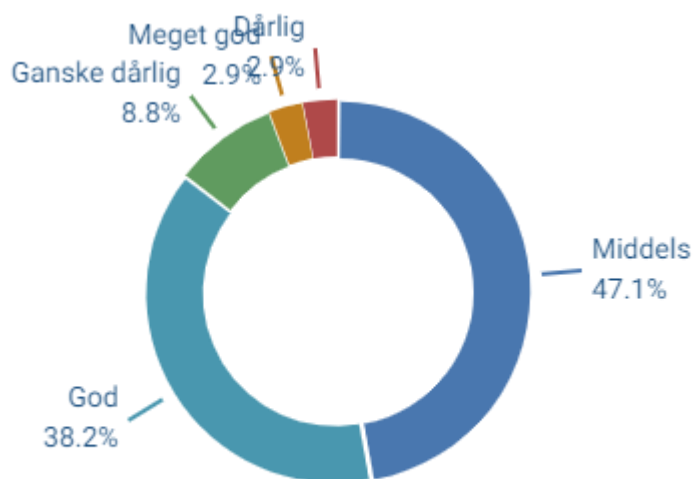

Fig 19 Kompetanse på universell utforming i kommunen

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på svaralternativet «Middels»: I Agder ble svarprosenten på 36,4 prosent. Troms og Finnmark endte med 50 prosent. Mens det i Vestfold og Telemark ble en svarprosent på 55,6 prosent.

Figur 20 viser kompetansen rundt universell utforming på fylkesnivået. Som man kan se så gjenspeiler denne figuren i stor grad figuren som tar for seg kompetansen i kommunene. Kompetansen anses å være «middel» eller «god» i noe større grad enn i kommunene.

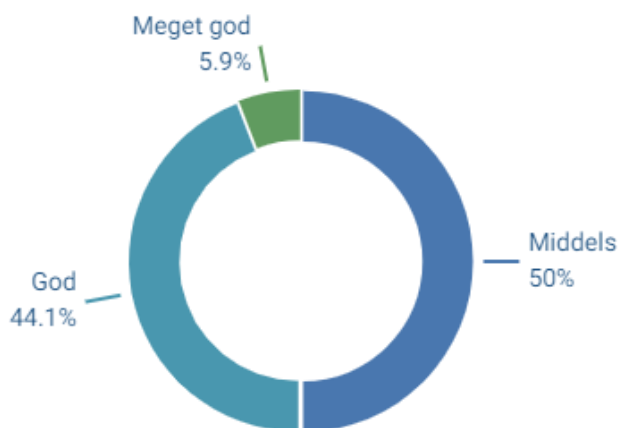

Fig 20 kompetanse på universell utforming i fylket

Fordelingen fylkesvis på svaralternativet «Middels» ble som følger. I Agder krysset 36,4 prosent av på dette svaralternativet, mens det i Troms og Finnmark endte på 50 prosent. I Vestfold og

Telemark kom det på 55,6 prosent. Forsiktig sagt, med bakgrunn i liten «N», kommer Vestfold og Telemark best ut.

På dette temaet ble respondentene også bedt om å bruke egne ord for å si noe om de kriterier de syntes var viktige for å få til universell utforming. Her er et utdrag av det det som ble nevnt mest:

- *Fokus på medbestemmelse.* Det at så mange som mulig skal involveres slik at ulike behov dekkes.
- *Kunnskap.* Sørge for at de som tar beslutninger og arbeider med anlegg har nok kunnskap til å sørge for at kravene rundt universell utforming blir etterfulgt.
- *Økonomi.* Viktigheten av økonomiske forutsetninger for å kunne gjennomføre nye anleggsprosjekter og rehabiliteringer som kreves for å få til universell utforming.

Dette er de tre elementene som ble nevnt mest på dette spørsmålet. Fokus på medbestemmelse blir sett på som veldig viktig for å kunne dekke behovene til ulike grupper. Samtidig som fokuset på økt kunnskap og økonomisk handlekraft også blir sett på som en forutsetning for å kunne få til universell utforming på en god måte.

Figur 21 viser hvordan respondentene prioriterer medbestemmelse når nye anlegg skal bygges. Som man ser så virker det som de fleste prøver å få til en stor grad av medbestemmelse, men det ser ut som det er vanskelig å få til en fullstendig prosess. Man ser jo at det bare er ca. 18 prosent som føler de får til en god nok prosess. Her burde nok prosentandelen vært høyere.

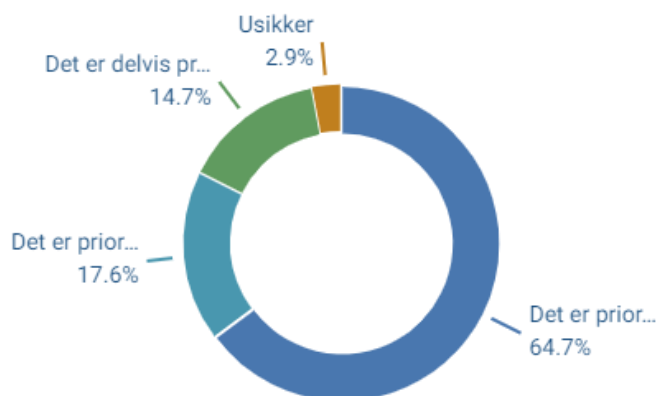

Fig 21 Medbestemmelse

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på svaralternativet «Det er prioritert høyt, men vanskelig å få med alle»: I Agder endte svarprosenten på 45,5 prosent, i Troms og Finnmark ble prosent på 85,7 prosent, mens det i Vestfold og Telemark endte på 55,6 prosent.

3.6 Den nye strategiplanen for paraidrett og visjoner for fremtiden

Jeg ba også respondentene om synspunkter på den nye strategiplanen for paraidrett. Figur 22 viser at respondentene mener den nye strategiplanen for paraidrett vil ha en effekt når det kommer til anleggsbygging. Som man ser, er det likevel en del usikkerhet knyttet til dette. Det kan ha noe med at strategiplanen er relativt ny så den har muligens ikke fått satt sitt preg på den praktiske gjennomføringen av politikken enda. Men det virker likevel ikke som at respondentene føler at denne planen kommer til å bidra store endringer når det kommer til anleggsbygging

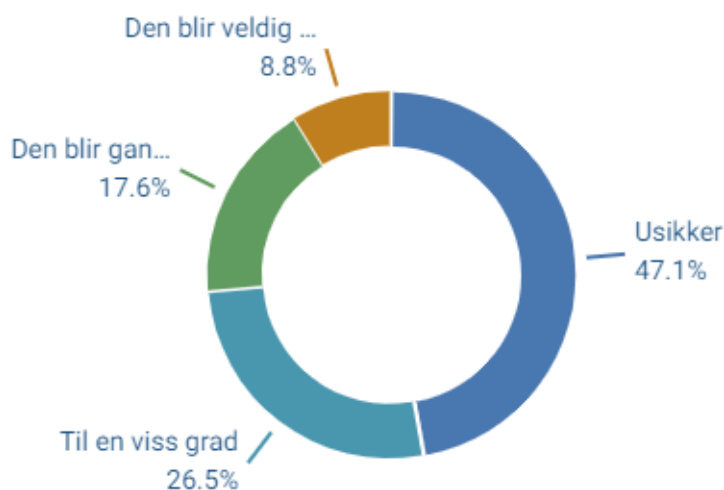

Fig 22 Viktigheten av den nye strategiplanen for paraidrett

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på alternativet «Usikker» i Agder ble svarprosenten på 54,5 prosent, mens det i Troms og Finnmark endte på 42,9 prosent og i Vestfold og Telemark endte på 44,4 prosent.

Neste spørsmål, som ble stilt åpen uten svaralternativer, skulle avdekke hvor stor prosentandel i kommunen som var aktive i den organiserte idretten. Respondentene skulle angi i prosenter denne prosentandelen. Her gikk det igjen at flesteparten ikke hadde noen konkrete tall på dette. Så det blir da vanskelig å gi noe klart svar på hvor mange som faktisk er aktive i kommunene. Det synes jeg er påfallende. Jeg tenker at det vil være viktig for kommunene å skaffe seg en oversikt over dette slik at man kan følge utviklingen generelt, men også blant ulike grupper. De tallene som ble nevnt lå på 20-30 prosent i befolkningen. Men det var som sagt mange som ikke hadde konkrete tall på dette. Det var litt overraskende for meg.

Figur 23 viser utviklingen som har vært i forhold til deltakelse i idretten blant funksjonshemmede over en 5 års periode. Figuren viser at det i de aller fleste kommunene har holdt seg på samme nivå

som tidligere selv om det er noen som melder oppgang og en liten andel som melder om nedgang. Men i det store bildet ligger det på samme nivå. Det som er interessant å peke på er at siden respondentene ikke har noe særlig oversikt over de generelle tallene på deltagelse i idrett i kommunen, vil det sannsynligvis være vanskelig å ha en klar formening på utviklingen rundt funksjonshemmedes deltakelse også.

Fig 23 Utviklingen på deltagelse i idretten blant funksjonshemmede de siste 5 år.

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på alternativet «Som Tidligere»: I Agder ble svarprosenten på 81,8 prosent i Troms og Finnmark endte det på 78,6 prosent mens det i Vestfold og Telemark ble full pott med 100 prosent.

3.7 Måloppnåelse på bakgrunn av kravet om universell utforming.

Jeg stilte respondentene spørsmål om kvaliteten på arbeidet som er gjort når kommer til universell utforming av idrettsanlegg i kommunen. Figur 24 viser at respondentene er ganske fornøyde med arbeidet som har blitt gjort, men at det fortsatt er en del arbeid som gjenstår. Alt i alt så virker det som om respondentene er positive til sitt arbeid på dette området.

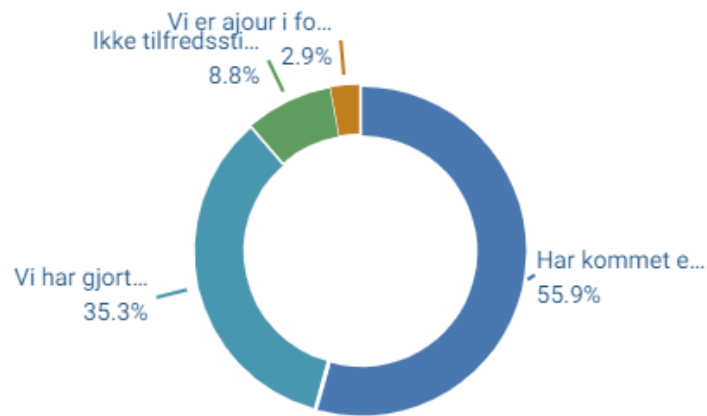

Fig 24 Status på universell utforming i kommunene.

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på alternativet «Har kommet et stykke på vei»: I Agder ble prosenten på 54,5 prosent i Troms og Finnmark kom den på 57,1 prosent mens det i Vestfold og Telemark endte på 55,6 prosent.

Dette reiser jo spørsmålet om visjonen «idrett for alle» er realistisk i forhold til dagens situasjon og kravet om universell utforming. Fig 25 viser kommunenes vurdering av dette. Det man kan se er at det er en viss skepsis til om visjonen er realiserbar. Man ser jo at flesteparten har krysset av på i «noen grad» noe som tyder på at det kan bli vanskelig å få en fullstendig oppnåelse av visjonen. Det skal også sies at det er en vesentlig andel som mener at visjonen kan oppnås, men figuren viser at det er usikkerhet rundt dette

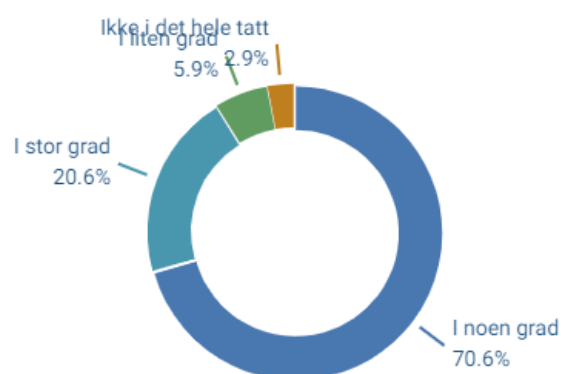

Fig 25 Er visjonen «idrett for alle» realistisk?

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på svaralternativet «I noen grad»: I Agder ble svarprosenten 81,8 prosent, i Troms og Finnmark endte det på 64,3 prosent, mens det i Vestfold og Telemark endte på 66,7 prosent.

Jeg spurte også respondentene om betydningen av spillemiddelordningen for universell utforming. Figur 26 viser respondentenes synspunkter rundt spillemiddelordningen og betydning for gjennomføring av tiltak rundt universell utforming. Det vi ser her er at synspunktene er blandet. Den største andelen mener at ordningen fungerer greit, men at det samtidig er behov for å øke tilskuddene. Samtidig er det også en vesentlig andel som mener at ordningen er god nok som den er i dag og noen som mener at den er alt for dårlig. Dette kan kanskje ha noe med de kostnadene som kreves for å sørge for universell utforming. Noen kommuner vill nok ligge bedre an i løypa enn andre noe som påvirke kostnadene av tiltakene. Samtidig kan man nok se at de fleste helst vil ha noe større tilskudd.

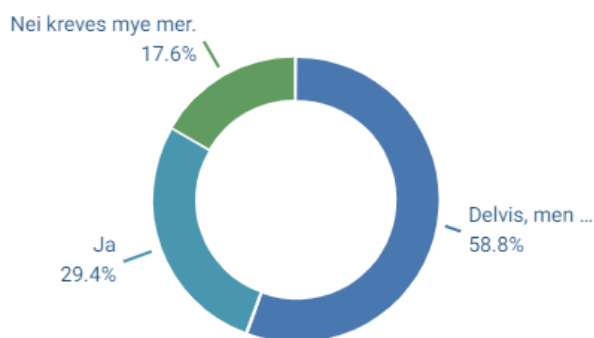

Fig 26 Spillemiddelordningens betydning for universell utforming

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på alternativet «Delvis, men skulle gjerne vært mer»: I Agder ble prosenten på 36,4 prosent, i Troms og Finnmark endte det på 78,6 prosent, mens det i Vestfold og Telemark endte på 44,4 prosent.

Figur 27 viser om kommunene får noen tilskudd fra eksterne aktører når det kommer til tiltak rundt universell utforming og anleggsbygging. Det man kan se er at de fleste ikke får det, men at det kanskje er en større andel enn forventet som får eksterne tilskudd. Det skal sies at denne figuren ikke sier noe om størrelsen på tilskuddene, men siden det blir oppgitt regner jeg med at det er tilskudd som utgjør en forskjell.

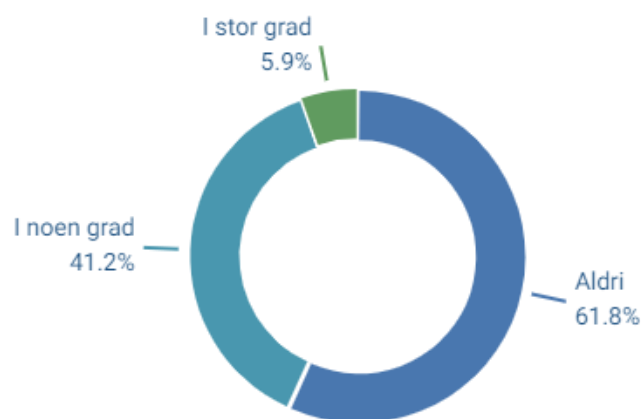

Fig 27 Tilskudd fra eksterne aktører

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på alternativet «I noen grad»: I Agder ble prosenten på 18,2 prosent, i Troms og Finnmark endte det på 57,1 prosent, mens det i Vestfold og Telemark endte på 33,3 prosent

3.8 Å være fremtidsrettet

Figur 28 viser respondentenes syn på om de tenker fremtidsrettet når nye anlegg skal bygges. Her ser man at flesteparten av respondentene føler de gjør dette på en god måte selv om det også er en vesentlig del som har krysset av på «Delvis». Alt i alt virker respondentene relativt fornøyde med sitt arbeid her.

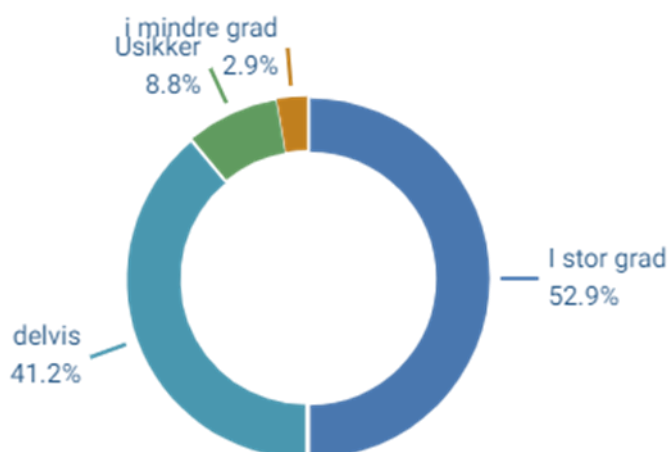

Fig 28 Tenker dere fremtidsrettet når nye anlegg skal bygges?

Fylkesvis fordelte svarene seg slik på alternativet «Delvis»: I Agder ble svarprosenten 18,2 prosent, i Troms og Finnmark endte det på 28,6 prosent mens det i Vestfold og Telemark endte på 77,8 prosent.

3.9 Oppsummering av de viktigste funnene

I denne delen vil jeg kort oppsummere de viktigste funnene i denne undersøkelsen i lys av hovedproblemstillingen og mine 8 underproblemstillinger.

- *I hvilken grad og på hvilken måte er universell utforming av idrettsanlegg og nærmiljøanlegg kjent og realisert i norske kommuner?*
Hovedinntrykket man får fra disse tallene er at norske kommuner kjenner til kravene om universell utforming av idrettsanlegg. Kommunene synes å prøve så godt de kan med å gjennomføre planlegging og bygging ut fra disse. Men de mangler til dels både kompetanse og ressurser til å få det gjort tilfredsstillende. Jeg finner også at det er til dels store forskjeller mellom fylkene.
- *I hvilken grad foreligger det både kjennskap til og kompetanse på universell utforming blant de kommunalt ansatte i kommunene?*
Tallene viser at det er noen mangler både når det gjelder kjennskap og kompetanse rundt universell utforming. Dette ser man blant annet i figur 4 «Kjennskap til de syv prinsippene rundt universell utforming og figur 19 kompetanse rundt universell utforming i kommunen. Flertallet av respondentene svarer «Delvis eller «Middels» på disse spørsmålene noe som tyder på at kompetansen ikke er helt optimal. Når det gjelder de syv prinsippene fylkesvis så er det Vestfold og Telemark som kommer dårligst ut på dette hvor 33,3 prosent svarer «Nei» på om de kjenner til prinsippene. Her vil det være viktig å få økt kompetansen fremover. Alt i alt viser det at kompetansen varierer. Noen har sterk kompetanse mens andre må jobbe mer for å tette hullene.
- *I hvilken grad foreligger det både kjennskap til og kompetanse på universell utforming på fylkesnivå?*
Resultatene på fylkesnivå gjenspeiler ganske sterkt det som framkommer hos kommunene. De fleste har krysset av på «Middels» og «God», hvilket tyder på at det også her varierer en del (fig20). Så her vil egentlig det samme gjelde noen fylker kommer bra ut, mens andre trenger økt kompetanse.

- *Hva er status for kommunens anleggsmasse og alderen på anleggene?*
Mine tall om anleggsmassen i kommunene forteller at anleggsmassen er relativt gammel. Det mest interessante her er at de fleste anleggene er eldre enn Kulturdepartementets veileder rundt universell utforming. Veilederen er publisert i 2012 mens flesteparten av anleggene er mellom 15-20 år gamle, med en stor andel over 20 år gamle. Dette ser man spesielt i Vestfold og Telemark. Så å si alle anleggene er produsert enten i skjæringspunktet eller før veilederen kom ut. Sagt på en annen måte. Veilederen har ikke hatt mulighet for å påvirke planlegging og bygging av de fleste anleggene i retning av universell utforming.

Dette tyder også på at dagens anleggsmasse krever en større rehabilitering for å nå dagens krav. Dette vises også i figur 11 hvor halvparten av respondentene krysser på at det kreves en viss grad for rehabilitering for å nå dagens krav. Fylkesvis fordelte svarene seg relativt jevnt på dette svaret med Agder i front. Dette er også med på å forklare hvorfor rehabilitering og produksjon av nye anlegg blir prioritert høyt fra sentralt hold.

- *Hvor stort er engasjementet både i befolkningen og blant de kommunalt ansatte for å få til universell utforming.*
Det virker som engasjementet i befolkningen går i positiv retning når det gjelder universell utforming. Det ser man gjennom de politiske føringene som er presentert i prosjektet. Og det virker også som om respondentene, dvs. de i kommunene som har dette som sitt ansvarsområde, jobber for å få til en positiv utvikling her. Dette vises særlig i figur 24 som forteller om arbeidet som er blitt gjort i kommunene. Her viser respondentene til at de føler arbeidet går i positiv retning selv om man ikke er helt i mål. De er skeptiske til om visjonen «Idrett for alle» er en realistisk visjon med tanke på dagens situasjon rundt universell utforming (figur 25), men jeg tror dette har mer med mangel på ressurser å gjøre (fig 18), enn mangel på engasjement.
- *Hvilket kjennskap har de kommunalt ansatte til Gia-modellen og får de noen hjelp av denne modellen med henblikk på universell utforming?*
Det er overraskende liten kunnskap rundt Gia modellen blant mine respondenter. Flesteparten av respondentene kjenner ikke til modellen. (Figur 15) Noe som også bidrar til at den blir lite brukt i arbeidet med universell utforming. Dette tror jeg for så vidt ikke kommer til å endre seg med tanke på at universell utforming ikke er en

del av modellen. En revidering av modellen i tråd med kravene om universell utforming er på sin plass slik jeg vurderer det.

- *Er den nye strategiplanen for paraidrett er kjent blant de kommunalt ansatte og ser respondentene denne som en hjelp til å få til universell utforming av idrettsanleggene i kommunen?*
Her virker det som om det er stor usikkerhet om virkningen av denne planen. Mange av respondentene er usikre eller tenker at dette blir «Delvis» viktig. Dette kan være på grunn av at strategiplanen ikke har vært ute så lenge. Den ble igangsatt fra 2022. Det virker også som om det må gjøres et arbeid for å sette seg inn i strategien blant respondentene i denne undersøkelsen og det ville vært interessant å se på om strategien har hatt en effekt når strategien har vært på plass en stund, spesielt i slutten av perioden. Altså i 2027. En ny undersøkelse da hadde vært ønskelig.
- *I hvilken grad anser de kommunalt ansatt det som realistisk å få til «idrett for alle på bakgrunn av kravet om universell utforming av idrettsanlegg?*
Som nevnt tidligere så virker det som om respondentene i denne undersøkelsen ikke er helt overbevist om dette. Over 70 prosent sier at visjonen «delvis» kan oppnås. Dette betyr at dagens status på universell utforming idrettsanlegg sannsynligvis ikke samsvarer med den sentrale visjonen slik den kommer til uttrykk i Meld. 26 (2011-2012). Tematikken bør derfor vies ekstra oppmerksomhet i en ny melding.
- *I hvilken grad er bærekraftmålene som er relevante i denne sammenheng, blir realisert i kommunen?*
Hvis vi ser samlet på de relevante bærekrafts målene som knytter an til universell utforming, så blir ikke de realisert godt nok i kommunene. Resultatene viser betydelige sprik i forhold til kvaliteten på utformingen. Noe som igjen vil påvirke idrettsdeltagelsen i de ulike kommunene. Dette gjør at bærekrafts målene ikke blir tilstrekkelig realisert siden det vil være store ulikheter. Jeg vil gå nærmere inn på dette i drøftingen.

Sagt på en annen måte. Det man grovt sett kan konkludere med er at det er en vei å gå før kravene og målsettingene rundt universell utforming av idrettsanlegg er oppfylt. Mine funn tyder på at det er:

- *Kunnskapshull blant respondentene*
Noe som er relativt åpenbart er at det er noen kunnskapshull som må dekkes. Dette ser man spesielt når det kommer til de syv prinsippene rundt universell utforming. Her burde kunnskapen være høyere blant de som jobber med det til daglig. Hva dette kan skyldes skal jeg komme tilbake til i diskusjonen. Hvis man får en kunnskapsheving på dette punktet vil det være naturlig at det også får en positiv effekt på arbeidet som blir gjort. Forutsetningene for prinsippene er at de skal være en rettesnor som skal sørge for god universell utforming. For at dette skal bli oppfylt må alle som jobber med dette ha god kjennskap til prinsippene. Man ser også kunnskapshull i forhold til den generelle deltagelsen i idretten i kommunen. Det er mange av respondentene som ikke har noen klare tall på dette. Noe som gjør at det blir vanskelig å få noen konkrete tall på hvordan deltagelsen generelt og blant funksjonshemmede har utviklet seg. Dette er tall som bør komme på plass hvis man skal få en god oversikt over dagens status på deltagelse i idretten. Dette skal jeg også diskutere grundigere i diskusjonen.
- *Eldre anleggsmasse*
Et annet sentralt funn man kan trekke frem er at anleggsmassen i de fylkene som er med i denne undersøkelsen er relativt gamle. Mange av anleggene er mellom 15 og 20 år gamle dette betyr at dagens anlegg i utgangspunktet vil ha en lengere vei å gå i forhold til å etterfølge dagens krav til universell utforming. Dette viser nok også hvorfor NIF har satt et anleggsløft på agendaen i sin strategiplan. Samtidig vil det å rehabilitere eksisterende anlegg bli en viktig del av dette løftet. Så både det å produsere nye anlegg som holder lengere og rehabilitering av eksisterende anlegg vil sannsynligvis bli en viktig del av idrettspolitikken i årene som kommer, ikke minst i forhold til bærekraftspørsmålet. Det vil bli diskutert i neste kapittel.
- *Mangel på ressurser*
Undersøkelsen viser at det er en ressursmangel på feltet, spesielt når det kommer til menneskelige ressurser og kompetanse. Det virker som om de fleste som har svart på denne undersøkelsen ønsker seg flere ressurser til å arbeide med dette temaet. Dette gjelder også økte økonomiske tilskudd. Man kan se for seg at det spesielt i mindre kommuner kan være utfordrende å få inn nok ressurser både når det gjelder personell og økonomi.

- *Godt fornøyde*

Paradokset her er at respondentene selv mener at jobben som blir gjort rundt universell utforming er god. De fleste mener de enten er godt på vei eller har gjort en god jobb. Dette står i skarp kontrast til mye av det som har kommet frem i undersøkelsen. Et eksempel er jo at det en mangel på kompetanse rundt de grunnleggende prinsippene på universell utforming. Når de grunnleggende kunnskapene ikke foreligger blant de som jobber med dette, vil det også bli vanskelig å gjøre en tilstrekkelig jobb for å realisere denne delen av idrettspolitikken.

4.0 Drøfting av resultatene

I dette kapitlet vil jeg først drøfte de funnene som har kommet frem i oppgaven i lys av bakgrunn for oppgaven, historisk utvikling på området, tidligere forskning og relevant teori.

4.1 Funnene i lys av bakgrunn for oppgaven

Som nevnt i innledningen så var det funnene fra min bacheloroppgave som bidro til at dette masterprosjektet ble en realitet. I min bacheloroppgave skrev jeg om «Universell utforming fra brukerens perspektiv», det vil si funksjonshemmede idrettsutøvere. Funnene fra denne oppgaven ga motivasjon for videre forskning rundt tematikken. Grunnen til det var at mine respondenter i bacheloroppgaven uttrykte at det var store variasjoner i graden av universell utforming på idrettsanlegg slik det opplevde det. Det var særlig store variasjoner i forhold til hvor man bodde i landet. Noen var godt fornøyde, andre var ganske misfornøyde.

Dette fortalte meg at denne tematikken kunne det forskes mere på, spesielt med tanke på at en av hovedpunktene til NIF er å skape gode idrettstilbud for alle uavhengig av hvor man bor i landet. Derfor tenkte jeg også det kunne være relevant å få vite mer om hvordan det jobbes med universell utforming på idrettsanlegg i kommunene. I dette masterprosjektet ønsket jeg å få synspunkter fra idrettskonsulenter i kommunene siden de jobber med anleggs og idrettsspørsmål til daglig.

Deres svar bekrefter i stor grad, om enn på en noe indirekte måte, hva mine respondenter i bachelorgraden fortalte, at graden av og måten universell utforming er blitt realisert i norske kommuner, varierer med hvor i landet du bor. Sagt på en annen måte: realiseringen av universell utforming av idrettsanlegg varierer med fylke. Med forbehold om at utvalget er lite, så fant jeg fylkesvise variasjoner hva gjelder kjennskap til universell utforming, anleggenes fleksibilitet, forståelig informasjon, enkle og intuitive å bruke, toleranse for feil, rehabilitering, saksbehandlingstid, kjennskap til Gia-modellen, bruk av Gia-modellen, prioritering og realismen ved idrett for alle. Fylkene var derimot relativt like når det gjelder alder på anleggene, på henvendelser om universell utforming og anleggstyper som dominerte (fotball).

Hva som er forklaringen på de fylkesvise forskjellene, har ikke vært et fokus i denne oppgaven. Men jeg fant visse forskjeller i menneskelige ressurser og kompetanse på kommune og fylkesnivå. Igjen var utvalgets størrelse en begrensning i å kunne gå i dybden på om disse variablene kunne forklare forskjellene. Det må en eventuelt annen undersøkelse avdekke.

I bakgrunnen for denne oppgaven, ga jeg en kort historisk oversikt over endringer i holdninger til funksjonshemmede idrett for funksjonshemmende og synes på likeverdig idrettstilbud innenfor den organiserte idretten. Utviklingen rundt holdninger til funksjonshemmede har gått fra et omsorgsperspektiv til et likeverdiperspektiv. Det vil si at målsetningene tidligere handlet mer om det å ta vare på mennesker med funksjonsnedsettelse enn det å ta en aktiv del i samfunnslivet. Dette viser blant annet Stortingsmeldingen «Om utviklingen av omsorgen for funksjonshemmede» fra 1967 (Sosialdepartementet 1967). Dette perspektivet har heldigvis endret seg gjennom årenes løp. I dag er søkelyset på full deltagelse i samfunnet. For å få til dette spiller universell utforming en viktig rolle fordi man først og fremst må ha tilgang til de ulike arenaene i samfunnet for å kunne delta likeverdig. Dette uttrykker slik jeg ser det, de politiske føringene som har blitt presentert tidligere i oppgaven. Blant annet rapporten «Fra bruker til borger» (NOU 2001).

Dette perspektivet danner bakteppet for prosjektet mitt. Hvor langt har man kommet i arbeidet med dette på idrettsfeltet. Hvis vi tar utgangspunkt i de to ferskeste stortingsmeldingene på idrettsfeltet er det veldig tydelig at anlegg har vært en viktig faktor i dette arbeidet. Det ser man blant annet i dette sitatet fra stortingsmeldingen «Idrettslivet i endring» her står det: «Den samlede anleggsmassen skal gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet.

(Kulturdepartementet, 1999 s 6) Dette har bidratt til de målsettingene og visjonene vi har i dag. Derfor har universell utforming blitt høyt prioritert i anleggs og parastrategien til NIF. Selv om mine data kanskje indikerer at vi ikke har kommet langt nok. Jeg vil argumentere for at utfra de resultatene som er presentert her, så vil det være viktig å opprettholde fokuset rundt dette framover og få i gang flere tiltak for å realisere den offentlige målsetningen om «idrett for alle» gjennom full realisering av universell utforming av idrettsanlegg. Mine funn indikerer at man har kommet et stykke på vei rent politisk. Men det gjenstår en god del på den praktiske gjennomføringen av politikken.

4.2 Funnene mine i lys av tidligere forskning

Hvordan ser mine funn ut sammenliknet med annen relevant forskning? Hvis man for eksempel ser på spørsmålet rundt rehabilitering av anlegg ser man at det er store sprik landet rundt i hvilken grad av rehabilitering som kreves på anleggene i de forskjellige kommunene (Se fig 11) Disse sprikene støttes etter min mening av rapporten fra Bufdir hvor det står at arbeidet rundt universell utforming i kommunene foregår i ulik grad og med ulike fremgangsmåter. (Bufdir, 2017). Dette viser at disse sprikene i arbeidet med universell utforming gjelder både for samfunnet generelt og i idretten spesielt. Dette betyr sannsynligvis også at noen av fremgangsmåtene vil være mer effektive enn andre noe som også kan bidra til sprik.

I forhold til kompetansespørsmålet er det også likheter mellom min undersøkelse og Bufdir sin undersøkelse. Respondentene i Bufdir undersøkelsen var i stor grad «Delvis fornøyde med kunnskapen de besitter rundt universell utforming» (Bufdir 2017). Dette bekrefter min undersøkelse ganske godt og viser at kompetansen generelt på området kunne vært bedre. Dette viser også at det har vært behov for en kompetanseheving på feltet i en lengere periode. Andre funn som er relevante i undersøkelsen er at mye av arbeidet med universell utforming har foregått stort sett individuelt i kommunene. Det er ikke et stort søkelys på samarbeid mellom kommunene hevder Bufdir (2017). Slik jeg tolker Bufdirs funn, bekrefter de i stor grad de sprikene som er avdekket i denne oppgaven og bacheloroppgaven.

Mangel på ressurser er også et funn som står sentralt i min undersøkelse. Som nevnt tidligere gjelder dette både økonomiske og menneskelige ressurser. Mangel på disse ressursene vil bety at man ikke får gjennomført de tiltakene som kreves eller ønskes. Dette vil igjen føre til at man henger etter i forhold til både statlige mål og andre kommuner. Dette understreker også det fokuset som har kommet på kompetanseheving i NIF. De fokuserer mest på de individuelle idrettslagene, men det vil også være viktig i kommunene å få på plass en bedre kompetanse på universell utforming. Kommunene spiller som nevnt i rapporten fra Oslo Economics, en sentral rolle i utviklingen av gode idrettstilbud for funksjonshemmede (Oslo Economics, 2020) Rent konkret peker rapporten på at det bør fokuseres på å styrke samarbeidet mellom kommunene og idrettskretsene når man skal etablere idrettstilbud (Oslo Economics 2020 s 42). Det pekes også på at man bør styrke dialogen med brukerorganisasjonene lokalt slik at man får en bedre oversikt over tilbudene idrettslagene i kommunen har. Dessuten foreslår de at man har en mer tverrfaglig tilnærming til tematikken (Oslo Economics, 2020). Dette virker som relativt enkle, men viktige, tiltak som kan være med på å bidra til økt deltagelse blant funksjonshemmede.

Det er også viktig å se nærmere på sentrale idrettspolitiske prosesser på kommunalt nivå. Sagt på en annen måte: Funnene i min undersøkelse må diskuteres i lys av den forskning på idrettspolitikk som er presentert innledningsvis i dette prosjektet. I forhold til den generelle idrettspolitikken er det grundig dokumentert at prosessene rundt kampen om idrettsanleggene (Rafoss & Tangen, 2009) varierer fra sted til sted.

Dette blir blant annet dokumentert i boken til Berg og Rommetvedt (2002) hvor de peker på at de ulike kommunene har ulike tilnærminger og tradisjoner i forhold til arbeidet på idrettsfeltet. Dette kan være med på å forklare de variasjonene som har kommet frem i oppgaven. Samtidig pekes disse forskerne også på uformelle beslutningsprosesser som kan være med på å påvirke dette.

Eksempelvis at de som har størst politisk gjennomføringsevne vil kunne gjennomføre flere av sine

prosjekter. Dette vil bidra til ulike forutsetninger for kommunene i arbeidet med universell utforming av idrettsanlegg (Berg & Rommetvedt, 2002).

Andre elementer som er viktige å ta med er de ulike rollene som idretten må balansere. Sagt på en annen måte, samfunnet forventer at idrett skal ta på seg flere oppgaver, så som helse, likestilling, fellesskap, opplæring i demokrati, underholdning osv. Det skal godt gjøres å innfri alle disse forventningene, og ikke minst bygge anlegg som tilfredsstillers alles behov og forutsetninger. Idretten som folkebevegelse må alltid balansere folkehelseperspektivet og det kommersielle perspektivet. Tangen (2020) ser på den norske idrettsmodellen i lys av metaforen «familie» som statsviteren Per Selle lanserte i 1995. Ut fra denne metaforen kan man si at det offentlige er «forsørger» mens det kommersielle bidrar til «maten», altså inntektene (Tangen 2020). Dette betyr at de kommersielle inntektene på sentralt nivå sannsynligvis vil spille en større rolle enn de offentlige tilskuddene. Samtidig er det nok motsatt på det lokale nivået hvor man baserer seg mer på de offentlige tilskuddene. Dette vises blant annet ved at mange av respondentene fra denne undersøkelsen gjerne ønsker seg økte tilskudd fra spillemiddelordningen for å gjennomføre arbeid knyttet mot universell utforming (fig 26). Mine funn indikerer imidlertid at også tilskudd fra eksterne kilder kan være ønskelig for å få til mer universell utforming.

Dette kan skape friksjon mellom idretten sentralt og kommunene i forhold til det at det sentralt kanskje vil være et større fokus rettet mot den kommersielle idretten og at dette kan gå på bekostning av den lokale. Dette har nok blitt en økende problematikk med tanke på at idretten i dag er veldig kommersiell. Konflikten her nevnes spesielt i undersøkelsen til Bergsgaard, Seippel og Nødland hvor konflikten mellom sentrale og lokale prioriteringer blir undersøkt (2009).

Sagt på en annen måte, det rent idrettslige vinner over ønsket om å bidra til folkehelse. Det er synd, fordi viktigheten av deltagelse i idretten har også blitt dokumentert gjennom forskningen i form av positive helsegevinster og sosiale gevinster. Idretten har også et mål om å være en viktig sosialiseringsarena for funksjonshemmede (Kulturdepartementet 2011) Derfor vil det være viktig både for NIF og hver enkelt kommune å få til en økning i deltagelse blant funksjonshemmede. Her vil utforming av idrettsanlegg spille en sentral rolle.

4.3 Noen teoretiske refleksjoner

Det vil være relevant å ta for seg noen teoretiske elementer som kan være med på å forklare funnene i prosjektet. Som man kan se i resultatdelen så er det klart mest fotballanlegg i Norge. (fig 14). Det bekreftes også i Rafoss og Tangen (2009). Dette har jo som jeg har vært inne på noe med idrettens popularitet og medlemsmasse å gjøre, men det finnes også andre faktorer som påvirker hvorfor anleggsmassen blir som den blir. Som nevnt så balanserer idretten mange ulike roller. Dette

påvirker også anleggspolitikken. For eksempel kan det kanskje være større kommersielle inntekter i et nytt fotballanlegg enn i en lokal idrettshall. Dette kan få fotballanlegget til å fremstå som viktigere enn den lokale idrettshallen. Dette kan også bidra til at beslutningstakere raskere vil få anleggsprosessen i gang. Sagt på en annen måte: Forskningen tyder på at det i noen idretter har talspersoner som har mye av det Bourdieu kaller sosial og kulturell kapital. Dette påvirker anleggspolitikken i Norge ser det ut til.

Har man den riktige sosiale kapitalen kan det bidra til at man får igjennom sine prosjekt, spesielt på lokalt nivå. (Bergsgaard et al., 2009 s 126) Her vil de største forbundene og klubbene ha en stor fordel fordi de har et stort kontaktnett og står sterkt i lokalsamfunnet. Nenseth peker på at man i en anleggsprosess opererer i et spenningsfelt mellom offentlig planlegging, markedet og sivilsamfunnet (Nenseth, 2009 s 158). Dette er interessene som i hovedsak må balanseres på kommunalt nivå når nye anlegg skal bygges. Det pekes også på spenningen mellom sentrale og lokale interesser og at de ulike maktforholdene mellom aktørene i en anleggsprosess vil påvirke hvordan ting blir prioritert. (Nenseth, 2009) Det vil da være naturlig at forbund og idrettslag med mye sosial og kulturell kapital vil få makten til å påvirke en prosess til sin fordel. Konsekvensene av dette kan bli at særinteresser trumfer almene interesser. Dette har også en effekt på anleggsmassen Rafoss peker på at det blir en overvekt av spesialiserte anlegg noe som gjør at bruken av anleggene blir snever (Rafoss 2014). Dette kan også være med på å påvirke den almene idrettsdeltakelsen negativt ettersom et spesialisert anlegg vil ekskludere en større andel av potensielle utøvere. Dette handler også om at spesialiserte anlegg uttrykker mer spesialiserte tauser forventninger (Tangen, 2009). En tennisbane inkluderer kun tennis som aktivitet, og ekskluderer all annen form for idrettslig utfoldelse.

Hvis man ser videre på de forventningene som Tangen hevder ligger innbakt i idrettsanlegg, så tyder rapporten til Elnan (2010) at dette er ganske avgjørende. I rapporten til Elnan påpekes det at funksjonshemmede i enkelte tilfeller føler de ikke strekker til i forhold til idrettens fokus på fysisk prestasjon (Elnan 2010). Dette kan være med på å underbygge hvorfor det ikke har blitt noe særlig økning i forhold til deltakelse blant funksjonshemmede i den organiserte idretten. Hvis funksjonshemmede ikke føler at de strekker til i forhold til idrettens idealer og dermed anleggenes forventninger vil det kunne bli vanskelig å motivere seg for deltakelse i idretten. Rapporten til Elnan påpeker også at det er de med funksjonshemminger som krever minst tilrettelegging som er enklest å ta høyde for i den organiserte idretten. Kreves det større tilrettelegginger er tilbudet mangelfullt (Elnan 2010).

Viktigheten av deltagelse i idretten har også blitt dokumentert gjennom forskningen i form av positive helsegevinster og sosiale gevinster. Idretten har også et mål om å være en viktig sosialiseringsarena for funksjonshemmede (Kulturdepartementet 2011). Derfor vil det være viktig både for NIF og hver enkelt kommune å få til en økning i deltagelse blant funksjonshemmede. Her vil utforming av idrettsanlegg spille en sentral rolle.

For å se litt mer på teorien rundt sosiale rom og tause forventninger kan man argumentere for at de fleste idrettsanlegg retter seg først og fremst mot funksjonsfriske. Det kan man si fordi at det på et idrettsanlegg alltid vil ligge en forventning om fysisk prestasjon. Dette vil alltid ligge der og det er også en av idrettens grunnverdier. Ikke minst uttrykker ordinære idrettsanlegg det olympiske slagordet «Raskere – Høyere - Sterkere» (OL museum.no). Dette vil være forventninger som er lettere å innfri for funksjonsfriske enn funksjonshemmede. Hvis man ser dette ut ifra Tangens perspektiv vil dette være en ekskluderende faktor i forhold til at idretten og anleggenes forventninger ikke samsvarer med et manglende funksjonsnivå. Dette kan også være en utfordrende faktor i forhold til det å få med flere funksjonshemmede i den organiserte idretten.

Samlet sett kan anleggenes utforming, sett i lys av forventningsteorien til Tangen, forklare at det ikke blir noen særlig økning i idrettsdeltakelsen blant funksjonshemmede fordi anleggstilbudet i første rekke er et budskap om prestasjonsidrett for funksjonsfriske.

4.4 Bærekraftperspektivet

Tidligere var jeg også inne på viktigheten bærekraft kommer til å spille fremtidens idrettspolitik. For å se litt på hvordan resultatene kan drøftes ut fra dette perspektivet kan vi se litt på noen relevante bærekrafts mål.

Mål 3 «Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.»

Her er det et stykke å gå for idretten. Hvis man hadde sikret en god idrettsdeltakelse for alle som ønsket det uansett funksjonsnivå ville man vært nærmere dette målet. Grunnen til det ligger i at deltagelse i idretten både kan være helsefremmende og øke livskvaliteten. Dette nevner blant annet Elnan og Augestad. Problemet i forhold til dette er at resultatene mine viser at det ikke er like muligheter for alle til å delta. Man er litt prisgitt hvor man er i landet. For å oppnå dette målet fra idrettens side må et jevnere og mer universelt utformede anleggstilbud på plass.

Mål 10 Redusere ulikhet i og mellom land.

Her gjelder egentlig mye av det samme hvis idretten skal oppnå dette målet må det sikres gode idrettstilbud for alle uansett hvor man bor i landet. For funksjonshemmedes del er det ikke helt sann

enda. Jeg vil også anta at problemet er betydelig større i andre, ikke så ressurssterke land som Norge.

Mål 16 B Fremme og håndheve ikke diskriminerende lover.

Når det gjelder lovverket rundt dette så står lovverket rundt universell utforming sterkt i Norge. Det samme gjelder ikke diskriminerende lover. Hvis vi holder oss til universell utformings tematikken så er universell utforming en sentral del av plan og bygningsloven. Problematikken når det kommer til idrettsanlegg og for så vidt også andre bygg er det å sette lovverket ut i livet. I denne undersøkelsen er det avdekket at det blant de deltagende fylkene er en eldre anleggsmasse. Dette betyr at disse anleggene sannsynligvis ikke vil holde dagens krav til universell utforming. Derfor vil det være naturlig å sette i gang tiltak som gjør at man oppfyller dagens og fremtidens krav. For å få til dette kreves det økte ressurser og en vilje til å gjøre det som kreves både på sentralt og lokalt nivå. Kanskje bør man spesielt diskutere om spillemiddelordningen og kriteriene for tildeling av spillemidler tilgodeser universell utforming?

Sagt på en annen måte: universell utforming av idrettsanlegg slik det er dokumentert gjennom denne undersøkelsen, er ikke bærekraftig i lys av noen av FNs bærekraftsmål.

4.5 Hva har jeg funnet, og hva har jeg ikke fått svar på?

For å gå litt mer inn på hva jeg har funnet og det som jeg mangler svar på i dette prosjektet vil jeg først begynne med de sentrale funnene. Det første man kan se er at de sprikene som ble avdekket i min bacheloroppgave bekreftes i dette masterprosjektet. Sagt på en annen måte: både utøvere og de som jobber med tematikken til daglig forteller om mangelfull universell utforming av idrettsanlegg. Det er et ganske sterkt funn, etter min mening. Samtidig har jeg også avdekket flere kunnskapshull som bør fylles for å bedre forholdene for universell utforming, spesielt rundt de syv prinsippene. I tillegg til dette viser funnene mine at det er behov for å sette av midler til rehabilitering og bygging av nye anlegg som oppfyller kravene rundt universell utforming. Dette vil være særlig viktig hvis visjonen «Idrett for alle» skal kunne gjennomføres. Det man kan konkludere med ut fra funnene er det at det virker som det er en vei å gå før man kan si at universell utforming er gjennomført godt nok på idrettsanlegg. Dette gjør også at man per dags dato ikke kan si at visjonen «Idrett for alle» er oppnådd. Forhåpentligvis kan den nye anleggsresolusjonen og paraidrettsstrategien bidra til at man kommer nærmere dette.

Det som jeg ikke har fått svar på i denne oppgaven er hvordan universell utforming påvirker deltagelse i idretten blant funksjonshemmede. Dette hadde jeg en ambisjon om å få til når jeg begynte arbeidet med prosjektet. Dette har jeg ikke fått gjort på en tilfredsstillende måte. Til dels

fordi det er liten oversikt over hvor mange funksjonshemmede som er aktive i den organiserte idretten og mangel på data rundt hvor mange anlegg som tilfredsstiller dagens krav til universell utforming. På et tidlig tidspunkt i denne prosjektet, sendte jeg en forespørsel om til Kulturdepartementet hvor de sa at de ikke førte noe register over dette, men at anleggene på generelt grunnlag måtte tilfredsstille kravene for å få tilskudd fra spillemiddelordningen. Både det å gjennomføre forskning på den faktiske deltagelsen blant funksjonshemmede og å avdekke hvordan utformingen påvirker deltagelse vil være verdifulle bidrag i det videre arbeidet med tematikken.

Samlet sett er jeg imidlertid fornøyd med at mine funn avdekker noen viktige sider ved hvordan politikken om universell utforming av idrettsanlegg er realisert i tre norske fylker. Selv om utvalget viste seg å bli lite, tror jeg likevel at funnene til en viss grad beskriver situasjonen i hele Norge.

4.6 Veien videre

Avslutningsvis vil jeg ta for meg noen konkrete tiltak som kan gjøre at man får til en bedre utforming av idrettsanlegg og kommer nærmere visjonen «Idrett for alle».

Mine forslag faller delvis sammen med det respondentene mente var nødvendige tiltak for å bedre situasjonen for universell utforming av idrettsanlegg.

Oversikt

Det første punktet er viktigheten av å skaffe oversikt over idrettsdeltagelsen innad i kommunene, både for funksjonsfriske og funksjonshemmede. Dette vil gi en god pekepinn på hvor man står hva som fungerer og hva som må forbedres. Når det gjelder universell utforming ville jeg anbefalt at man setter sammen noen team innad i kommunene og rett og slett tar en befarings av anleggene. Hvert medlem i teamet bør evaluere hvert anlegg ut ifra noen kriterier, for eksempel de syv prinsippene og notere ned det man ser. Etterpå samles teamet og deler og diskuterer sine erfaringer. Her er det viktig med representasjon fra brukere, idrettslag og kommunen. Jeg vil ta det for gitt at funksjonshemmede utøvere får bli med på en slik befarings. Gjennom en slik befarings vil man få konkrete synspunkter på hva som er bra og områder som må utbedres. Dette kan man også ta med inn til sentralt hold slik at de også får en bedre oversikt over dagens situasjon

Ressurs- og kompetanseøkning

Undersøkelsen har vist at det er et ønske om å få flere ressurser både i form av økonomiske og menneskelige ressurser. Her kreves det først og fremst statlige og kommunale bevilgninger som er rettet mot universell utforming slik det er formulert på sentralt hold. Sagt på en annen måte: Det bør rett og slett stilles krav fra sentralt hold om lokal øremerking av midler til universell utforming av

idrettsanlegg. Dette kan kobles eksplisitt til det mere generelle kravet om kommunal universell utforming og de manglende som er avdekket av Bufdir (2017).

Samtidig blir det også viktig at personene som jobber på feltet i dag og de som kommer til får en økt kompetanse på feltet. Her bør utdanningsinstitusjonene utvikle etterutdanningskurs som de kommunalt ansatte kan delta på. Noen ressurser bør brukes på å få på plass et større kommunalt team slik at man får ulike perspektiver inn i arbeidet. Brukerrepresentasjon vil også være viktig her. Utdanningsinstitusjoner bør inviteres inn i slike kommunale team der det er mulig.

Søkelys på allmenne interesser

Skal visjonen «Idrett for alle» bli oppnåelig, blir det viktig at man i større grad tar høyde for allmenne interesser, dvs. lokalbefolkningens behov, når man prioriterer hvilke anlegg som skal bygges og rehabiliteres. Det må ikke bli sånn at det bare blir de mektigste og mest taleføre aktørene som vinner frem med sine prosjekter slik det har vært til nå. Man må fordele ressursene til der det faktisk er behov og ut ifra politiske signaler. Hvis ikke dette gjøres vil dagens visjon bli umulig å oppnå.

5.0 Etterord

Mens jeg gjorde meg ferdig med siste finpuss på oppgaven, ble jeg gjort kjent med at NOU 2023: 13 «På høy tid. Realisering av funksjonshindredes rettigheter» (KLD, 2023) var blitt publisert.¹

Rapporten tar for seg status og tiltak som kan bidra til at funksjonshemmedes rettigheter blir ivaretatt og at de kan ha en fullverdig deltakelse i samfunnet. Siden rapporten kom litt sent i forhold til mitt masterprosjekt får jeg ikke diskutert i dybden mine funn i lys av denne rapporten. Jeg synes likevel at jeg i dette etterordet jeg må nevne noen viktige poenger fra rapporten. Bakgrunnen for rapporten ligger et inntrykk av at funksjonshemmede ikke får oppfylt sine rettigheter på tilfredsstillende vis. Denne NOU dokumenterer denne antakelsen og anbefaler at noe må nå gjøres, og det er «på høy tid».

Hovedtiltaket i rapporten går i stor grad på holdningsendring fra å se på funksjonshemninger i et medisinsk perspektiv til å se på det i et rettighetsperspektiv (NOU 2023). Det vil si at hver enkelt er et individ med grunnleggende rettigheter. Dette har vært en politisk visjon lenge, men har ikke blitt gjennomført godt nok i praksis. Dette kan man også se i funnene jeg har presentert i denne oppgaven. Det er lettere å klemme ut en god visjon enn å faktisk realisere visjonen. Et annet funn som bekreftes er det at det også rapporten avdekkes variasjoner i tilgang på ulike områder. For eksempel tilgangen på universelt utformede boliger. Dette viser at mine funn innen idrettsanlegg gjenspeiles på andre samfunnsområder.

Universell utforming blir også sett på et nøkkelbegrep i denne sammenhengen. Universell utforming er en elementær del av det arbeidet som kreves for å sikre funksjonshemmedes rettigheter. Lik tilgang bidrar til like rettigheter. Det er derfor «på høy tid» at idrettspolitikken også tar dette innover seg i dagens og fremtidens anleggspolitikk. Jeg håper denne oppgaven bidrar litt til det.

¹ En takk til førsteamanuensis Bieke Gils for tipset om å se på denne rapporten.

Litteraturliste

- Augestad A. L (2015) *Idrettens betydning for unge funksjonshemmede: en kvalitativ studie av unge bevegelseshemmede sin motivasjon for idrett (mastergrad) Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet Trondheim*. Hentet fra [file:///C:/Users/mag-t/Downloads/Helt%20ferdig%20masteroppgave%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/mag-t/Downloads/Helt%20ferdig%20masteroppgave%20(1).pdf)
- Bolstad S. L (2022) *Rekruttering av parautøvere til organisert idrett. : En kvalitativ studie om hvordan aktører i og utenfor idretten samarbeider om rekruttering av parautøvere. (Mastergrad) Norges idrettshøgskole* Hentet fra <file:///C:/Users/mag-t/Downloads/Bolstad%20v22.pdf>
- Bergsgaard N. A. Nødland S. I & Seippel Ø. (2009) *For den som har skal få? Makt og avmakt i lokal anleggspolitikk I Rafoss K & Tangen J.O Kampen om idrettsanleggene. Planlegging, Politikk og Bruk (s 125-154) Fagbokforlaget*
- Berg C & Rommetvedt H (2002) *Idrett og politikk i kommunene I Mangset P & Hilmar R Idrett og politikk kampsport eller lagspill (117-133) Fagbokforlaget*
- Bandyforbundet (u.å) *På egne premisser og uten barrierer PARAINNEBANDY Den virkelige bredden*. Hentet fra <https://bandyforbundet.no/idrett-for-alle/> 5 mai 2023
- Bufdir (2018) *Kommuneundersøkelse 2017 02/2018* Hentet fra [file:///C:/Users/mag-t/Downloads/kommuneundersokelse_2017%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/mag-t/Downloads/kommuneundersokelse_2017%20(1).pdf)
- Elnan I. (2010) *Idrett for alle? Studie av funksjonshemmedes idrettsdeltakelse og fysiske aktivitet NTNU samfunnsforskning AS*. Hentet fra file:///C:/Users/mag-t/Downloads/Rapport,_Idrett_for_alle%20WEB.pdf
- Erdvik B.I & Ervik R. (2021) *Frivillige organisasjoners arbeid for inkludering av barn og unge Barrierer, virkemidler og samspill med kommunene i inkluderingsarbeidet. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor Bergen / Oslo 2022 Rapport 2022:2* Hentet fra https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2837166/Sivilsamfunn_Rapport_2_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- FN Sambandet (u. d) *FNs bærekraftsmål*. Hentet fra <file:///C:/Users/mag-t/Downloads/120620%20FN%20b%C3%A6rekraftsm%C3%A5l%20-%20m%C3%A5l%20og%20delm%C3%A5l%20bokm%C3%A5l%20ferdig.pdf>
- Grønmo S. (2016) *Samfunnsvitenskapelige metoder (2 utg) Fagbokforlaget*

Jones I (2015) *Research methods for sports studies* (3 utg.) Routedledge New York

Kommunal og moderniseringsdepartementet (2021) *Universell utforming i planlegging* . Veileder
Hentet fra

https://www.regjeringen.no/contentassets/69872218a4f547a28be23fd7adb44e5c/no/pdfs/h-2480-b-universell-utforming-i-planlegging_v2.pdf

Kulturdepartementet (2012) *Universell utforming av idretts- og nærmiljøanlegg*. Veileder Hentet fra <file:///C:/Users/mag-t/Downloads/veileder-universell-utforming-enkelt sider.pdf>

Kulturdepartementet (1999) *Idrettslivet i endring Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet* (Meld. St. 14 1999) Hentet fra <file:///C:/Users/mag-t/Downloads/stm199920000014000dddpdfa.pdf>

Kulturdepartementet (2012) *Den norske idrettsmodellen (meld St 26 (2011-2012* : Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-26-20112012/id684356/>

Nenseth V (2009) *En maktens arena? I Rafoss K & Tangen J.O Kampen om idrettsanleggene*.
Planlegging, Politikk og Bruk (s157-175) Fagbokforlaget

NIF (1996) *Integrering av funksjonshemmede i norsk idrett: Rapport til Idrettsstyret fra arbeidsgruppen oppnevnt på Idrettsstyrets møte i mai 1995: Vedlegg 3: Vurdering av økonomiske forhold knyttet til sentral organisering* : A) Det nye felles forbundet : B) Komiteen. Rud: Forbundet.

NIF (u.å). *Mål for anlegg* Hentet fra <https://www.paraidrett.no/en-idrett---like-muligheter/mal-for-anlegg/> 4 april 2023.

NIF (u.å) *Mål for kompetanse* Hentet fra <https://www.paraidrett.no/en-idrett---like-muligheter/mal-for-kompetanse/> 4 april 2023

NESH (2021) *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora* (5 utg) Hentet fra <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora>

NOU 2001:22. (2001) *Fra bruker til borger. En strategi for nedbygging av funksjonshemmedes barrierer* Sosial og helsedepartementet. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/1e18b045dd9346849813392b34c9cdc1/no/pdfa/nou200120010022000dddpdfa.pdf>

NOU 2023:13. *På høy tid. Realisering av funksjonshindredes rettigheter. Utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 23. juni 2021. Avgitt til Kultur- og likestillingsdepartementet 2. mai 2023.*

<https://www.regjeringen.no/contentassets/06e733d054c343af921f6469cb5324c4/no/pdfs/nou202320230013000dddpdfs.pdf>

Norges olympiske museum (u d) Det olympiske charter Hentet fra <https://ol.museum.no/om-olympiske-leker/ol-symboler-og-ideologi/det-olympiske-charter>

Olympic delivery authority (2008) Inclusive design strategy September 2008. Hentet fra file:///C:/Users/mag-t/Downloads/Inclusive_design_strategy.pdf

Rafoss K. (2005) *Haller i nord. En kartlegging og analyse av organisering, drift og utleie av 11 nordnorske innendørshaller. Del IV Høgskolen i Finnmark avdeling for fritids og kulturfag Rapport 2005:4* Hentet fra <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/6218/Rapport%202005-04.Brage.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Rafoss K (2015) *Hall i nord. En studie av beslutningsprosesser, anleggsbruk og idrettsdeltakelse knyttet til bygging av store innendørshaller i lokalsamfunn i Nord-Norge (Doktorgrad) Norges Teknisk-naturvitenskaplige universitet, Trondheim.* Hentet fra file:///C:/Users/mag-t/Downloads/Rafoss_Kolbjorn_PhD.pdf

Rafoss K. & Tangen J.O (2017) *Den norske idrettsmodellen- i utakt med tiden? Norsk sosiologisk tidsskrift Nr 2 2017 (s 152-170)* Hentet fra <file:///C:/Users/mag-t/Downloads/issn.2535-2512-2017-02-04.pdf>

Ringdal K. (2013) *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode (3 utg) Fagbokforlaget*

Ruytter K. W (2010) *Den spede begynnelse I Ruytter K.W Forskningsetikk beskyttelse av enkeltpersoner og samfunn (s 17- 37) Gyldendal akademisk Oslo*

Sosialdepartementet (1966) *Om utviklingen av omsorgen for funksjonshemmede (Meld. St. 88 (1966-1967)* Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Storingsforhandlinger/Lesevisning/?p=1966-67&paid=3&wid=c&psid=DIVL2473&s=True>

Strømsodd E. W (2020) *Prosjektmodell for idrettsanlegg-utforming av idefasen. En analyse av hvordan idefasen til Senter for idrettsanlegg og teknologi (SIAT) sin prosjektmodell bør utformes for å legge til rette for suksessfulle prosjekter. (Mastergrad) Norges Teknisk-naturvitenskaplige universitet, Hønefoss* Hentet fra <file:///C:/Users/mag-t/Downloads/gia%20modellen.pdf>

Skiforbundet (u.å) Komme i gang Hentet fra <https://www.skiforbundet.no/para/komme-i-gang/> 5 mai 2023

Sport England (2010) Accessible sports facilities. Formerly known as access for disabled people. Updated 2010 guidelines. Hentet fra <file:///C:/Users/mag-t/Downloads/accessible-sports-facilities-2010.pdf>

Sørensen M. & Kahrs N. (2023) Den organiserte idretten for personer med funksjonsnedsettelse: Et historisk perspektiv. I: Wilhemsen, E. Berg, K. V Evensen, G.M. Solstad & I. M. Tohrjussen (red) Bevegelsesfelleskap i oppveksten: Kritiske perspektiver på inkludering og mangfold s 187-206 Fagbokforlaget. <https://doi.org/10.55669/oa230110> Hentet fra [file:///C:/Users/mag-t/Downloads/Bevegelsesfelleskap i oppveksten.pdf](file:///C:/Users/mag-t/Downloads/Bevegelsesfelleskap_i_oppveksten.pdf)

Tangen J.O (2020) Politikk og metaforikk – dekonstruksjon og konstruksjon av norsk idrettspolitik. Norsk sosiologisk tidsskrift 4 (2) Hentet fra <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/issn.2535-2512-2020-02-02>

Tangen J. O (2009) Sosiale rom- tause budskap – skjult læring I Rafoss K. & Tangen J. O (red) Kampen om idrettsanleggene Planlegging, politikk og bruk (s 177-191) Fagbokforlaget

Vedlegg

Vedlegg 1

Kartlegging av universell utforming på idrettsanlegg

Hvilket fylke jobber du i?

Agder
Vestfold og Telemark
Troms og Finnmark

Hva er størrelsen på din kommune?

Under 2000 innbyggere
2000-4999 innbyggere
5000-9 999 innbyggere
10 000-19 999 innbyggere
20 000- 49 999 innbyggere
50 000 innbyggere eller flere

Hva slags utdanningsbakgrunn har du?

Idrettsfaglig utdanning
Kulturfaglig utdanning
Økonomisk / administrativ utdanning
Teknisk utdanning
Annen utdanning

Kjenner du til de syv offentlige prinsippene rundt universell utforming av idrettsanlegg?

Ja
Delvis
Nei

Er idrettsanleggene i din kommune fleksible å bruke?

Det vil si at de kan brukes til ulike aktiviteter for ulike grupper brukere

De aller fleste
En god del
Noen
Veldig få
Ingen

I hvilken grad er idrettsanleggene i din kommune tilgjengelige for alle?

Det vil si at anleggene kan brukes av alle på tvers av funksjonsevne uten noe særlig form for anstrengelse eller spesiell tilrettelegging

- I veldig stor grad
- I stor grad
- I noen grad
- I mindre grad
- I liten grad

Er praktisk informasjon på idrettsanleggene forståelig for alle?

Det vil si info om toalett, rømmningsveier osv.

- Meget godt
- Godt Ok
- ganske dårlig
- Dårlig

Hva er snittalderen på anleggene i din kommune?

- 0-5 år
- 5-10 år
- 10-15 år
- 15-20 år
- 20år eller mer

Hvilken grad av rehabilitering kreves på dine anlegg for å etterfølge dagens krav til universell utforming?

- Minimal / veldig liten grad
- liten grad I noen grad
- I stor grad
- I veldig stor grad

Hvor ofte får kommunen henvendelser rundt universell utforming av anlegg?

Disse henvendelsene kan være fra idrettslag eller andre aktører.

- Flere ganger i måneden ca 1 gang i måneden ca hver tredje måned ca hver sjetten måned ca en gang i året
- 1 år eller mer

Hvor lang tid går det fra henvendelse til gjennomføring av tiltak?

- ca 3 måneder
- ca 6 måneder
- ca 1 år ca 2-3 år
- Mer enn 4 år

Kjenner du til GIA modellen?

Dette er en modell som sikter seg inn mot idrettslag og klubber i byggefasen av nye anlegg

Ja

Delvis

Nei

I hvilken grad brukes denne modellen når du skal gi råd til idrettslag i et nytt anleggsprosjekt?

I stor grad

I noen grad

I liten grad

Aldri

I hvilken grad gir GIA modellen hjelp til å planlegge for universell utforming av idrettsanlegg?

I stor grad

I noen grad

I liten grad

Ikke i det hele tatt

Vet ikke / kjenner ikke til

Hva er de største hindrene/barrierene for å få til universell utforming av idrettsanlegg i din kommune?

Økonomi

Lite kunnskap

Mangel på menneskelige ressurser. For få som arbeider med feltet

Uklare retningslinjer

For dårlig oppfølging (Fra fylket, kretsen ect)

Annet

Hvordan er kompetansen rundt universell utforming i din kommune?

Meget god

God

Middels

Ganske dårlig

Dårlig

Hvordan er kompetansen rundt universell utforming i ditt fylke?

Meget god

God

Middels

Ganske dårlig

Dårlig

Hva mener du er de viktigste kriteriene for å få til universell utforming? (Skriv med egne ord i rubrikken under)

Hva slags typer av anlegg er det mest av i din kommune?

Fotballanlegg
Idrettshall
Gymsal
Svømmehaller
Tur/skiløyper
Alpinanlegg

Er anleggene i din kommune enkle og intuitive å bruke?

I stor grad
I noen grad
I mindre grad
Ikke i det hele tatt

Er det toleranse for feil på anleggene i din kommune ?

Det betyr at utformingen på anlegget skal minimere faren for skader som kan få ugunstige konsekvenser

I stor grad
I noen grad
I mindre grad
Ikke i det hele tatt

Tenker dere fremtidsrettet når nye anlegg skal bygges slik at universell utforming blir ivaretatt??

I stor grad
delvis Usikker
i mindre grad

Er medbestemmelse fra ulike grupper og lag prioritert når nye anlegg skal bygges?

Det er prioritert høyt
Det er prioritert godt, men vanskelig å få med alle
Det er delvis prioritert
Usikker
Det er lite prioritert

Tror du den nye strategiplanen for paraidrett blir viktig når nye anlegg skal bygges?

- Den blir veldig viktig
- Den blir ganske viktig
- Til en viss grad
- Usikker
- Den blir ikke viktig

Hvor mange prosent av befolkningen er aktive i den organiserte idretten i din kommune?

- Prosent totalt -
- Prosent funksjonsfriske -
- Prosent funksjonshemmede –

Hvordan har utviklingen vært på deltagelse i idrett blant funksjonshemmede i din kommune de siste 5 årene?

- Som tidligere
- Noe økende
- Noe synkende

Er visjonen idrett for alle en realistisk målsetning gitt dagens realisering av krav til universell utforming?

- Ikke i det hele tatt
- I liten grad
- I noen grad
- I stor grad

Hva tenker du om dagens status på universell utforming av anlegg i din kommune?

- Ikke tilfredsstillende i det hele tatt.
- Har kommet et stykke på vei
- Vi har gjort en god jobb
- Vi er ajour i forhold til kravene som stilles fra lokale, regionale og nasjonale myndigheter.

Er tilskuddene fra spillemiddelordningen tilstrekkelig for å få gjennomført universell utforming på en god måte?

- Ja
- Delvis, men skulle gjerne vært mer.
- Nei kreves mye mer.

Får dere noen tilskudd fra eksterne aktører i forhold til universell utforming og anleggsbygging

- I stor grad
- I noen grad
- Aldri

Vedlegg 2

Krysskjøring av sentrale variabler fordelt på fylke

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Kjenner du til GIA modellen?_1 Crosstabulation

		du til GIA modellen?			Total	
		Delvis	Ja	Nei		
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	1	1	9	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	9,1%	9,1%	81,8%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	4	1	9	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	28,6%	7,1%	64,3%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	3	1	5	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	33,3%	11,1%	55,6%	100,0%
Total	Count	8	3	23	34	
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	23,5%	8,8%	67,6%	100,0%	

Hvilket fylke jobber du i?_1 * I hvilken grad brukes denne modellen når du skal gi råd til idrettslag i et nytt anleggsprosjekt?_1 Crosstabulation

			I hvilken grad brukes denne modellen når du skal gi råd til idrettslag i et nytt anleggsprosjekt?_1			Total
			Aldri	I liten grad	I noen grad	
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	7	2	2	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	63,6%	18,2%	18,2%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	6	6	2	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	42,9%	42,9%	14,3%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	5	2	2	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	55,6%	22,2%	22,2%	100,0%
Total	Count	18	10	6	34	
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	52,9%	29,4%	17,6%	100,0%	

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Hva er de største hindrene/barrierene for å få til universell utforming av idrettsanlegg i din kommune?_1 Crosstabulation

			for å få til universell utforming av idrettsanlegg i din kommune?_1					
			Mangel på menneskelige ressurser. For få som arbeider med feltet					
			Uklare retningslinjer					
			Økonomi					
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	Annet	Lite kunnskap	Mangel på menneskelige ressurser. For få som arbeider med feltet	Uklare retningslinjer	Økonomi	Total
			2	3	3	0	3	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	18,2%	27,3%	27,3%	0,0%	27,3%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	0	1	3	1	9	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	0,0%	7,1%	21,4%	7,1%	64,3%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	0	3	3	0	3	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	0,0%	33,3%	33,3%	0,0%	33,3%	100,0%
Total		Count	2	7	9	1	15	34
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	5,9%	20,6%	26,5%	2,9%	44,1%	100,0%

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Hvordan er kompetansen rundt universell utforming i din kommune?_1 Crosstabulation

			Hvordan er kompetansen rundt universell utforming i din kommune?					
			Dårlig	Ganske dårlig	God	Meget god	Middels	Total
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	0	1	5	1	4	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	0,0%	9,1%	45,5%	9,1%	36,4%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	1	0	6	0	7	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	7,1%	0,0%	42,9%	0,0%	50,0%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	0	2	2	0	5	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	0,0%	22,2%	22,2%	0,0%	55,6%	100,0%
Total	Count	1	3	13	1	16	34	
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	2,9%	8,8%	38,2%	2,9%	47,1%	100,0%	

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Hva slags typer av anlegg er det mest av i din kommune?_1 Crosstabulation

		Hva slags typer av anlegg er det mest av i din kommune?_1					
			Fotballanlegg	Gymsal	Idretts hall	Tur/skiløyper	Total
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	9	1	0	1	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	81,8%	9,1%	0,0%	9,1%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	9	0	3	2	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	64,3%	0,0%	21,4%	14,3%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	6	1	1	1	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	66,7%	11,1%	11,1%	11,1%	100,0%
Total	Count	24	2	4	4	34	
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	70,6%	5,9%	11,8%	11,8%	100,0%	

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Er anleggene i din kommune enkle og intuitive å bruke?_1 Crosstabulation

		Er anleggene i din kommune enkle og intuitive å bruke?_1			Total	
		I mindre grad	I noen grad	I stor grad		
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	0	3	8	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	0,0%	27,3%	72,7%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	2	5	7	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	14,3%	35,7%	50,0%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	1	4	4	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	11,1%	44,4%	44,4%	100,0%
Total		Count	3	12	19	34
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	8,8%	35,3%	55,9%	100,0%

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Er det toleranse for feil på anleggene i din kommune ?_1 Crosstabulation

			nleggene i din kom				
			I mindre grad	I noen grad	I stor grad	Ikke i det hele tatt	Total
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	2	4	2	3	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	18,2%	36,4%	18,2%	27,3%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	4	7	3	0	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	28,6%	50,0%	21,4%	0,0%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	4	5	0	0	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	44,4%	55,6%	0,0%	0,0%	100,0%
Total	Count	10	16	5	3	34	
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	29,4%	47,1%	14,7%	8,8%	100,0%	

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Tenker dere fremtidsrettet når nye anlegg skal bygges slik at universell utforming blir ivaretatt??_1

Crosstabulation

Tenker dere fremtidsrettet når nye anlegg skal bygges slik at universell utforming blir ivaretatt??_1

			delvis	i mindre grad	I stor grad	Usikker	Total
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	2	1	7	1	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	18,2%	9,1%	63,6%	9,1%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	4	0	9	1	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	28,6%	0,0%	64,3%	7,1%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	7	0	2	0	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	77,8%	0,0%	22,2%	0,0%	100,0%
Total		Count	13	1	18	2	34
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	38,2%	2,9%	52,9%	5,9%	100,0%

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Er medbestemmelse fra ulike grupper og lag prioritert når nye anlegg skal bygges?_1 Crosstabulation

		lag prioritert når nye s?_1					
		Det er delvis prioritert	Det er prioritert godt, men vanskelig å få med alle	Det er prioritert høyt	Usikker	Total	
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	2	5	3	1	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	18,2%	45,5%	27,3%	9,1%	100,0%
Troms og Finnmark	Count	1	12	1	0	14	
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	7,1%	85,7%	7,1%	0,0%	100,0%
Vestfold og Telemark	Count	2	5	2	0	9	
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	22,2%	55,6%	22,2%	0,0%	100,0%
Total	Count	5	22	6	1	34	
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	14,7%	64,7%	17,6%	2,9%	100,0%

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Tror du den nye strategiplanen for paraidrett blir viktig når nye anlegg skal bygges?_1 Crosstabulation

		raidrett blir viktig n s?_1				Total	
		Den blir ganske viktig	Den blir veldig viktig	Til en viss grad	Usikker		
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	2	1	2	6	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	18,2%	9,1%	18,2%	54,5%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	2	1	5	6	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	14,3%	7,1%	35,7%	42,9%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	2	1	2	4	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	22,2%	11,1%	22,2%	44,4%	100,0%
Total		Count	6	3	9	16	34
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	17,6%	8,8%	26,5%	47,1%	100,0%

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Hvordan har utviklingen vært på deltagelse i idrett blant funksjonshemmede i din kommune de siste 5 årene?_1

Crosstabulation

			Hvordan har utviklingen vært på deltagelse i idrett blant funksjonshemmede i din kommune de siste 5 årene?_1		Total
			Noe økende	Som tidligere	
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	2	9	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	18,2%	81,8%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	3	11	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	21,4%	78,6%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	0	9	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	0,0%	100,0%	100,0%
Total		Count	5	29	34
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	14,7%	85,3%	100,0%

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Er visjonen idrett for alle en realistisk målsetning gitt dagens realisering av krav til universell utforming?_1

Crosstabulation

Er visjonen idrett for alle en realistisk målsetning gitt dagens realisering
av krav til universell utforming?_1

		I liten grad	I noen grad	I stor grad	Ikke i det hele tatt	Total
Hvilket fylke jobber du i?_1 Agder	Count	0	9	2	0	11
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	0,0%	81,8%	18,2%	0,0%	100,0%
Troms og Finnmark	Count	1	9	4	0	14
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	7,1%	64,3%	28,6%	0,0%	100,0%
Vestfold og Telemark	Count	1	6	1	1	9
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	11,1%	66,7%	11,1%	11,1%	100,0%
Total	Count	2	24	7	1	34
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	5,9%	70,6%	20,6%	2,9%	100,0%

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Hva tenker du om dagens status på universell utforming av anlegg i din kommune?_1 Crosstabulation

		Hva tenker du om dagens status på universell utforming av anlegg i din kommune?_1				Total
		Har kommet et stykke på vei	Ikke tilfredsstillende i det hele tatt.	Vi er ajour i forhold til kravene som stilles fra lokale, regionale og nasjonale myndigheter.	Vi har gjort en god jobb	
Hvilket fylke jobber du i?_1 Agder	Count	6	1	0	4	11
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	54,5%	9,1%	0,0%	36,4%	100,0%
Troms og Finnmark	Count	8	1	0	5	14
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	57,1%	7,1%	0,0%	35,7%	100,0%
Vestfold og Telemark	Count	5	1	1	2	9
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	55,6%	11,1%	11,1%	22,2%	100,0%
Total	Count	19	3	1	11	34
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	55,9%	8,8%	2,9%	32,4%	100,0%

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Er tilskuddene fra spillemiddelordningen tilstrekkelig for å få gjennomført universell utforming på en god måte?_1 Crosstabulation

		spillemiddelordninge universell utforming			Total	
		Delvis, men skulle gjærne vært mer.	Ja	Nei kreves mye mer.		
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	4	6	1	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	36,4%	54,5%	9,1%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	11	0	3	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	78,6%	0,0%	21,4%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	4	4	1	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	44,4%	44,4%	11,1%	100,0%
Total	Count	19	10	5	34	
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	55,9%	29,4%	14,7%	100,0%	

Hvilket fylke jobber du i?_1 * Får dere noen tilskudd fra eksterne aktører i forhold til universell utforming og anleggsbygging_1 Crosstabulation

		Får dere noen tilskudd fra eksterne aktører i forhold til universell utforming og anleggsbygging_1			Total	
		Aldri	I noen grad	I stor grad		
Hvilket fylke jobber du i?_1	Agder	Count	9	2	0	11
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	81,8%	18,2%	0,0%	100,0%
	Troms og Finnmark	Count	6	8	0	14
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	42,9%	57,1%	0,0%	100,0%
	Vestfold og Telemark	Count	4	3	2	9
		% within Hvilket fylke jobber du i?_1	44,4%	33,3%	22,2%	100,0%
Total	Count	19	13	2	34	
	% within Hvilket fylke jobber du i?_1	55,9%	38,2%	5,9%	100,0%	

